

VIA UNIVERSITY COLLEGE OG
AALBORG UNIVERSITET
MED STØTTE FRA BUPL

En kortlægning af arbejdet med evidensbaserede metoder i daginstitutioner i tre kommuner

Når evidens møder den pædagogiske hverdag
Rapport 2, maj 2012

Anne Mette Buus
Trine Holck Grundahl
Stine Del Pin Hamilton
Palle Rasmussen
Ulla Nørtoft Thomsen
Merete Wiberg

Institut for Læring og Filosofi –Aalborg Universitet
2012

En kortlægning af arbejdet med evidensbaserede metoder i daginstitutioner i tre kommuner

Når evidens møder den pædagogiske hverdag, rapport 2

Anne Mette Buus, Trine Holck Grundahl, Stine Del Pin Hamilton,

Palle Rasmussen, Ulla Nørtoft Thomsen og Merete Wiberg

VIA UNIVERSITY COLLEGE OG AALBORG UNIVERSITET
MED STØTTE FRA BUPL
2012

En kortlægning af arbejdet med evidensbaserede metoder i daginstitutioner i tre kommuner

Forskningsrapport – 25 - 2012

© 2012 Forfatterne og Institut for Læring og Filosofi

ISBN 978-87-91543-87-6 (e-book)

Udgivet af

Institut for Læring og Filosofi
Aalborg Universitet
Sohngaardsholmsvej 2
DK 9000 Aalborg
Tel +45 – 9940 9095 – Fax +45 - 9815 6542
learning@learning.aau.dk
www.learning.aau.dk

Indhold

Forord.....	5
Indledning.....	6
Anvendelse og vurdering af evidensbaserede metoder i institutionerne i de tre kommuner	9
1. Hvor meget og hvordan anvendes evidensbaserede metoder?	10
2. Hvilke evidensbaserede metoder anvendes?	13
3. Fordele og ulemper ved evidensbaserede metoder.....	13
4. Konsekvenser for uddannelse og professionalisme	17
Sammenfatning.....	19
Ikast- Brande Kommune	20
Arbejdet med evidens inden for børn- og ungeområdet	20
Opfattelser af og argumenter for arbejdet med evidensbaserede metoder	22
1: Evidensbegrebets position.....	22
2: Evidensbegrebets betydning.....	23
3: Opfattelser af forholdet mellem forvaltningens arbejde og praksis	26
Herning Kommune	29
Arbejdet med evidens inden for børn- og ungeområdet	29
Opfattelser af og argumenter for arbejdet med evidensbaserede metoder	31
1: Evidensbegrebets position.....	31
2:Evidensbegrebets betydning.....	31
3: Opfattelser af forholdet mellem forvaltningens arbejde og praksis	35
Viborg Kommune.....	37
Arbejdet med evidens inden for børn- og ungeområdet	37
Forståelser af og argumenter for evidens og evidensbaserings.....	38
1: Evidensbegrebets position.....	40
2: Evidensbegrebets betydning.....	41
3: Opfattelser af forholdet mellem forvaltningens arbejde og praksis	41
Sammenfatning:	44

Henvisninger	47
Litteratur:.....	47
Dokumenter:.....	47
Interviews	49
Bilag: Beskrivelse af evidensbaserede programmer i Danmark.....	50
Læringsmiljø og pædagogisk analyse (LP-modellen).....	50
Positiv Adfærd i Læring og Samspil (PALS).....	50
Early Childhood Environment Rating Scale – revised) (ECERS (-r))	51
Forældreprogrammer.....	52
De utrolige år.....	52
Home Instruction for Parents of Preschool Youngsters (HIPPY/HippHopp)	53
International Child Development Program (ICDP).....	53
Marte Meo	53

Forord

Denne rapport er skrevet i 2011 og baseret på spørgeskemaer og interviews indsamlet og foretaget i perioden 2010 – foråret 2011. Det er således forståelser af evidens og arbejdet med evidensbaserede metoder på dette tidspunkt, rapporten afspejler.

Metoden ECERS præsenteres i denne rapport som evidensbaseret. Sådan blev metoden præsenteret af CEPRA - Nationalt videncenter for evaluering i praksis og Viborg Kommune, da vi valgte de metoder og kommuner, vi ville undersøge, som det bliver beskrevet i metodeafsnittet i denne rapport. Ved et møde med Videncenterleder Tanja Miller fra CEPRA forår 2012 bliver vi gjort opmærksomme på, at metoden ikke længere benævnes evidensbaseret men forskningsbaseret. Vi vælger at bibeholde afsnittet om Viborg Kommunes arbejde med ECERS, da metoden i 2010 og 2011 benævnes som evidensbaseret. For diskussioner af evidensbegrebets indhold og flertydighed henviser vi til rapport 1 og rapport 3.

Servicestyrelsen skiftede navn til Socialstyrelsen 15. dec. 2011 og anvender nu begrebet programmer i forbindelse med evidensbaseret praksis og ikke metoder. Vi benytter i denne rapport navnet Servicestyrelsen og evidensbaserede metoder, da disse benævnelser blev anvendt på det tidspunkt, hvor vi indsamlede materiale til denne undersøgelse.

Indledning

Begrebet "evidens" har i de seneste år vundet stor udbredelse i faglig debat på en række områder. Det gælder blandt andet lægevidenskab, socialt arbejde, pædagogik og offentlig politik på forskellige områder. "Evidens" betyder bevis, belæg, dokumentation, og begrebet signalerer et krav om, at indgribende praksis bør bygge på dokumenteret viden om, hvordan indgreb virker. Inden for lægevidenskaben, hvor kravet om evidensbaseret praksis er blevet tidligst og stærkest udbredt, indebærer det at valg af behandling skal bygge på en systematisk adgang til forskningsbaseret viden om, hvordan forskellige typer behandling vil virke på forskellige slags sygdom.

Pædagogisk praksis i daginstitutioner er et af de områder, hvor evidensbaseret praksis debatteres og forsøges udbredt. Det sker først og fremmest gennem anvendelse af metoder, som foreskriver bestemte former for systematisk praksis, og hvis virkning hævdes at være dokumenteret. Anvendelsen af sådanne metoder formidles ofte af officielle instanser på ministerielt og kommunalt niveau.

Udbredelsen af evidensbaserede tilgange og metoder er en omstridt tendens inden for det pædagogiske felt. Af nogle ses det som styrkelse af pædagogikkens videnskabelige grundlag og dermed også af den pædagogiske professionalismens gennemslags kraft. Af andre ses det som en ensretning af det pædagogiske arbejde på et tvivlsomt grundlag og dermed som en underminering af pædagogiske praktikers dømmekraft. Både evidensoptimistiske og evidensskeptiske positioner markerer sig i debatten.

Forskningsprojektet "Når evidens møder den pædagogiske hverdag", som udføres i samarbejde mellem Aalborg Universitet og UC VIA med støtte fra BUPL's forskningsfond, undersøger indførelsen af evidensbaserede metoder i danske daginstitutioner med fokus på Midt- og Vestjylland. Det sker gennem to typer empiriske undersøgelser. Dels gennemføres en kortlægning af arbejdet med evidensbaseret praksis i tre jyske kommuner. Hvem tager initiativ til dette, og hvordan forstår de evidensbaseret pædagogisk praksis? Hvilke metoder og koncepter er der tale om, og hvor udbredte er de? Og dels gennemføres en kvalitativ undersøgelse af, hvordan evidensbaserede metoder præger de pædagogiske praksisformer og forståelser i udvalgte daginstitutioner inden for de tre kommuner. I tilknytning til de empiriske undersøgelser omfatter projektet også mere generelle analyser af, hvordan viden og dømmekraft indgår i professionelt pædagogisk arbejde, og hvordan forskellige slags evidensbaserede metoder kan udgøre gevinster eller risici for det pædagogiske arbejde. For dette henvises til rapport 1 og rapport 3.

Denne rapport rummer resultater af kortlægningen af arbejdet med evidensbaserede metoder i tre kommuner. De udvalgte kommuner er Herning, Ikast-Brande og Viborg. De er valgt ud fra to kriterier. For det første har det været kendt, at disse kommuner på forskellige måder har engageret sig i indførelse af evidensbaserede metoder. For det andet indgår de tre kommuner i oplandet for pædagoguddannelsen ved UC VIA. I kraft heraf har forskergruppen haft adgang

til viden og kontakter, som har lettet undersøgelsesarbejdet, og samtidig kan forskningsresultaterne få praktisk relevans for uddannelsen af pædagoger ved UC VIA.

Kortlægningsundersøgelsen søger at svare på følgende spørgsmål:

- Hvordan forstår kommunen evidens og evidensbaseret praksis på det forvaltnings- og ledelsesmæssige niveau, og hvordan argumenterer kommunen for det. Hvad betyder evidens i Kommunens materiale og hvilke positioner i evidensdebatten knytter materialet an til. Hvordan foregår arbejdet med evidensbaserede metoder i kommunerne?
- Hvor udbredt er arbejdet med evidensbaserede metoder i de pædagogiske institutioner i de tre kommuner, og hvilke metoder anvendes?
- Hvilke forståelser af evidens og evidensbaseret praksis møder vi i forvaltningerne, i kommunernes officielle kommunikation og hos daginstitutionernes ledere? Er forståelserne præget af evidensoptimistiske og evidensskeptiske positioner, og hvor udbredte er disse positioner i givet fald?

Kortlægningen er sket med brug af tre forskellige empiriske metoder, nemlig halvstrukturerede interviews, spørgeskemaundersøgelse samt indsamling og analyse af offentlige diskurser.

De halvstrukturerede interviews er brugt til at indhente viden om arbejdet med evidensbaserede metoder i de tre kommuner og samtidig til at få indblik i nøglepersoners forståelser af evidensbaseret praksis. I de halvstrukturerede interviews i denne undersøgelse er der lagt vægt på, at interviewpersonerne selv formulerede sig om de temaer, som blev rejst (Gillham 2005, Riis 2005). Interviewene har bygget på en fælles spørgeguide, men den har ikke været bindende, og der har været rig mulighed til at forfølge temaer, som dukkede op i løbet af det enkelte interview. De gennemførte interviews anvendes i rapportens afsnit om arbejdet i hver af de tre kommuner.

Spørgeskemaet er blevet brugt til at undersøge, i hvilket omfang dagtilbud i de tre kommuner anvender evidensbaserede metoder og hvilke metoder, der i givet fald bliver anvendt. Spørgeskemaet rettede sig mod institutionsledere ud fra den vurdering, at de ville have kendskab til anvendelsen af evidensbaserede metoder og være bekendt med debatten om dem. Spørgeskemaet rummede dels faktuelle spørgsmål, herunder spørgsmål om en række navngivne metoder, og dels spørgsmål om ledernes vurderinger af evidensbaserede metoder. Vurderingsspørgsmålene bestod af en række udsagn, som lederne på en skala (en såkaldt Likert-skala, jfr. Riis 2005, s 141 f.) skulle erklære sig mere eller mindre enige eller uenige med. Der var mulighed for åbne svar, hvor svarpersonerne kunne kommentere med egne ord. De besvarede spørgeskemaer blev registreret og analyseret ved hjælp af programmet SurveyXact.

Indsamling og analyse af diskurser blev brugt til at undersøge, hvordan kommunerne i deres officielle kommunikation fremstiller evidensbaseret praksis og deres arbejde hermed. En diskurs kan defineres som en bestemt måde at skrive eller tale (eller på andre måder udtrykke

sig) om bestemte fænomener i verden på (Jørgensen og Phillips 1999). Diskursanalyse er så analyse af, hvordan bestemte aktører udtrykker sig om bestemte fænomener – i denne sammenhæng evidensbaserede pædagogiske metoder. Analysen kan blandt andet fokusere på, hvad der omtales og hvad der ikke omtales; hvilke argumenter der ekspliciteres og hvilke der forbliver implicite; hvilke værdier knyttes til evidensbegrebet. Vi antager, at de betydningskonstruktioner, der sker i diskurser om evidens, på forskellige måder er forbundet med magt- og dominansforhold inden for det pædagogiske felt.

Disse tre empiriske metoder anvendes på tværs af undersøgelsesspørgsmålene. Viden om udbredelsen af evidensbaserede metoder indhentes både via interviews og spørgeskemaer, aktørers vurderinger af evidensbaserede metoder belyses både i interviews, spørgeskemaer og analyserede diskurser.

Anvendelse og vurdering af evidensbaserede metoder i institutionerne i de tre kommuner

I dette afsnit præsenterer vi resultater fra den spørgeskemaundersøgelse om anvendelse af evidensbaserede metoder, som blev gennemført i de tre kommuner. Spørgeskemaet rettede sig mod ledere af pædagogiske institutioner ud fra den vurdering, at lederne ville vide, i hvilket omfang institutionerne anvendte evidensbaserede metoder og hvilke metoder, der i givet fald blev anvendt. Spørgeskemaet rummede dels faktuelle spørgsmål om anvendte metoder, dels en række spørgsmål om ledernes vurderinger af evidensbaserede metoder. Selv om lederne må formodes at være de medarbejdere, som har haft mest anledning til at danne sig vurdering af evidensbaserede metoder, kunne holdningsspørgsmålene også have været stillet til institutionernes samlede personalegrupper, men ud fra en prioritering af ressourcerne inden for det samlede projekt valgte vi ikke at forsøge dette.

Undersøgelsen blev gennemført i starten af efteråret 2010. Spørgeskemaerne blev besvaret i forbindelse med ledermøder i den enkelte kommune. Der blev uddelt 145 spørgeskemaer og indsamlet 128, hvilket giver en besvarelse på 88 pct. Skemaerne fordelte sig på følgende måde:

- Herning Kommune: 78 skemaer uddelt, 67 modtaget. Besvarelse 86%
- Ikast-Brande Kommune: 21 skemaer uddelt, 17 modtaget. Besvarelse 81%
- Viborg Kommune: 46 skemaer uddelt, 43 modtaget. Besvarelse 93%

Svarprocenten er meget høj, og besvarelserne udgør dermed et godt grundlag for analyse. Det er værd at bemærke, at to femtedele af lederne betegner deres institution som ”andre typer” end vuggestue, børnehave, SFH og klub. Svarpersonernes bemærkninger til spørgsmålet om institutionstype peger på, at næsten alle disse ”andre typer” er integrerede institutioner for både vuggestuers og børnehavers aldersgrupper.

Svarene er registreret og analyseret ved hjælp af programmet SurveyXact. Resultaterne præsenteres i form af to typer tabeller. For det første frekvenstabeller, som viser fordelingen af svar på givne spørgsmål inden for den samlede gruppe af svarpersoner. For det andet krydstabeller, hvor svar på givne spørgsmål er ordnet efter baggrundsvARIABLE, i de fleste tilfælde kommune eller institutionstype. På grund af det begrænsede antal deltagere i undersøgelsen kommer krydstabellerne til at rumme celler med meget få personer, her vil procentangivelser ofte være vildledende. Derfor anføres i de fleste tabeller både en procentfordeling og det faktiske antal svar i de forskellige celler. Det kan umiddelbart gøre tabellerne svært overskueligt, men det gør det lettere at gennemskue mønstrene i besvarelserne. I tabellerne er procentangivelser afrundet til hele tal.

I nogle tabeller vil man se, at procenttal tæller sammen til mere end 100 og faktiske tal tæller sammen til mere end det tal, som står under ”i alt”. Det skyldes, at svarpersoner i nogle tilfælde har afkrydset mere end én valgmulighed, og at dette er blevet registreret i datasættet.

Vi har valgt at acceptere denne begrænsede inkonsistens i datasættet, da det ikke har væsentlig betydning for fortolkningen af resultaterne.

1. Hvor meget og hvordan anvendes evidensbaserede metoder?

Lederne blev spurgt, om deres institution anvendte eller havde anvendt evidensbaseret pædagogik. Der kunne svares inden for fire kategorier, som dækkede forskellige grader af et sådant arbejde. I tabel 1 ses besvarelsene fordelt på kommuner.

Tabel 1. Anvendelse af evidensbaseret pædagogik efter kommune

	Ikast-Brande	Herning	Viborg	I alt
Ja - vi lader os inspirere, men har aldrig brugt et egentligt program	53% (9)	44% (29)	48% (20)	46% (58)
Ja - vi arbejder/har arbejdet systematisk med evidensbaseret pædagogik	24% (4)	9% (6)	29% (12)	18% (22)
Nej - Vi har ikke påbegyndt arbejdet men forventer at gå i gang.	12% (2)	33% (22)	26% (11)	28% (35)
Nej - vi er ikke i gang og har ingen planer i den retning.	18% (3)	21% (14)	7% (3)	16% (20)
I alt	17	66	42	125

Den mest udbredte tilgang til evidensbaseret pædagogik, som dækker op mod halvdelen af institutionerne, er at lade sig inspirere uden at bruge et egentligt program. På det område er der ikke nævneværdig forskel mellem de tre kommuner. Det er kun et lille mindretal af institutionerne, som ikke har planer om at gå i gang med evidensbaserede metoder. Den andel, som arbejder systematisk med evidensbaseret pædagogik, er klart lavere i Herning kommune end i Viborg kommune, mens andelen, som ikke arbejder på området, er højere i Herning.

Sammenholder vi disse tal med vores skriftlige materiale og interviews med ansatte ved forvaltningerne i de tre kommuner er billedet lige modsat: kun få institutioner arbejder systematisk med evidensbaserede metoder i Viborg, modsat i Herning, hvor flere institutioner arbejder systematisk med evidensbaserede metoderne. Denne forskel kan muligvis/sandsynligvis forklares med, at lederne i kommunerne har divergerende forståelse af, hvornår en institution kan siges at arbejde med evidensbaserede metoder. Viborg Kommune har netop påbegyndt arbejdet med evidens og skelner i deres skriftlige materiale ikke mellem evidensbaserede metoder og andre metoder til brug i pædagogisk arbejde, hvorimod Herning Kommune i en årrække har arbejdet systematisk med at udbrede bestemte evidensbaserede metoder, som implementeres på måder, der ganske gennemgribende har betydning for institutionens praksis. I Herning Kommune tales der eksempelvis om at en daginstitution kan være en LP - institution eller en PALS - institution. Her er således, modsat i

Viborg, en mere snæver og entydig forståelse af, hvornår en institution kan siges at arbejde systematisk med en evidensbaseret metode. Der er ikke nogen væsentlige forskelle på, hvor meget og hvordan man arbejder med evidensbaseret pædagogik i vuggestuer, børnehaver, SFH'er og andre typer institutioner.

De ledere, som oplyste at arbejde med evidensbaseret pædagogik, blev spurgt, hvor længe de havde gjort det. Spørgsmålet blev besvaret af 71 personer; 30 pct. svarede, at de havde arbejdet med dette i mere end tre år, 17 pct. svarede to til tre år, og 28 pct. svarede et til to år. Alt i alt var det således tre fjerdedele af institutionerne, som havde erfaring med evidensbaseret pædagogik.

Lederne blev også spurgt, om de samarbejdede med andre instanser, som arbejdede med evidensbaseret pædagogik, og hvordan de oplevede resultaterne af disse samarbejder. Som det fremgår af tabel 2, indgår omkring en femtedel ikke i sådanne samarbejder. Blandt de institutioner, som indgår i sådanne samarbejder, er der en tendens til, at lederne i Herning Kommune ser metoderne give resultater, men lederne i Viborg kommune ikke mener, at resultaterne adskiller sig fra de metoder, som ikke er evidensbaserede.

Tabel 2.: Samarbejde med andre instanser der arbejder med evidensbaseret pædagogik

	Ikast-Brande	Herning	Viborg	I alt
Nej	11% (2)	22% (13)	24% (8)	21% (23)
Ja, og jeg oplever at disse metoder giver gode resultater	47% (8)	31% (18)	21% (7)	30% (33)
Ja, og jeg oplever at deres resultater er på linje med ikke evidensbaserede metoder	35% (6)	7% (4)	27% (9)	17% (19)
Ja, og jeg oplever at deres resultater er mindre gode.	0% (0)	0% (0)	3% (1)	1% (1)
Ja, men jeg har endnu ingen fornemmelse af deres resultater.	6% (1)	40% (23)	27% (9)	30% (33)
I alt	17	58	34	109

Lederne blev ikke kun spurgt, om deres institution(er) arbejdede med evidensbaseret pædagogik, men også hvordan man som pædagog bør arbejde med denne pædagogik. Spørgsmålet rummede tre udsagn, som svarpersonerne skulle erklære sig mere eller mindre enige eller uenige med. Svarfordelingen ses i tabel 3, som er en frekvenstabel for alle besvarelser.

Tabel 3. Hvordan bør man som pædagog arbejde med evidensbaseret pædagogik?

	Man bør følge programmet fuldt ud, for så er de mest effektive	Den evidensbaserede pædagogik kan være en god faglig støtte for pædagogen i det pædagogiske arbejde, men det er altid pædagogens egen dømmekraft der skal være styrende	Man skal ikke lade sig styre af et program, så den evidensbaserede pædagogik skal kun fungere som inspiration for det pædagogiske arbejde
Helt uenig	12 %	4 %	11 %
Delvis uenig	18 %	6 %	19 %
Hverken uenig eller enig	34 %	7 %	12 %
Delvis enig	27 %	44 %	40 %
Helt enig	10 %	39 %	19 %
I alt antal	113	122	111

Det udsagn, som finder størst tilslutning er, at evidensbaseret pædagogik kan være en faglig støtte, men at pædagogens egen dømmekraft skal være styrende. Over fire femtedele erklærer sig helt eller delvis enige i dette. Tre fjerdedele erklærer sig også enige i, at den evidensbaserede pædagogik kun skal fungere som inspiration for det pædagogiske arbejde. Der er dog også en væsentlig gruppe på lidt over en tredjedel, som mener at evidensbaserede programmer bør følges fuldt ud for at være effektive.

Det er klart, at mange nuancer går tabt, når man på denne måde beder personer forholde sig til forud formulerede udsagn. Spørgeskemaet rummede mulighed for, at lederne kunne skrive egne bemærkninger til spørgsmålet, og vi citerer et udvalg af disse bemærkninger:

- *Jeg mener ikke at man blot kan udføre et program uændret til alle institutioner. Inst. kulturer er forskellige fra sted til sted. Vi arbejder med anerkendende relationer, ikke et fast program, men en pædagogik med udgangspunkt i det enkelte barn.*
- *Hvis man ønsker den evidensbaserede virkning, skal programmet følges. Hvis man ikke følger programmet kan der være andre årsager til virkningen.*
- *Tænker at vi ikke må miste vores faglighed til fordel for et system.*
- *En humanistisk indgangsvinkel er efter min mening altid at foretrække*
- *Vi tror, at programmerne er mest effektive, hvis man følger dem fuldt ud, men vi har ikke den fornødne viden og erfaring til at kunne svare på spørgsmålet*

Som det fremgår af den sidste kommentar, er der også forskel på, hvor meget grundlag de forskellige ledere har for at forholde sig til udsagn om evidensbaseret pædagogik.

2. Hvilke evidensbaserede metoder anvendes?

Lederne blev også spurgt, hvilke metoder de anvendte, hvis de arbejdede med evidensbaseret pædagogik. Spørgsmålet var udformet som en liste over metoder, hvor svarpersonerne så skulle krydse af.

Tabel 4. Anvendte evidensbaserede programmer efter kommune

	Ikast-Brande	Herning	Viborg	Svar i alt
DUÅ	50% (6)	39% (14)	3% (1)	26% (21)
Dinosaur-skolen	42% (5)	25% (9)	3% (1)	18% (15)
PALS	25% (3)	28% (10)	0% (0)	16% (13)
Marte Meo	0% (0)	17% (6)	0% (0)	8% (6)
LP	67% (8)	44% (16)	88% (28)	65% (52)
ECERS	0% (0)	0% (0)	28% (9)	11% (9)
Andre	50% (6)	8% (3)	47% (15)	30% (24)
Personer i alt	12	36	32	80

Kun metoder, som blev valgt mere end fem gang, er medtaget i denne tabel. Den viser nogle karakteristiske forskelle i, hvilke metoder der anvendes i de tre kommuner. LP-modellen anvendes i alle tre kommuner. De Utrolige År og Dinosaur-skolen, som er indbyrdes beslægtede, anvendes i Herning og Ikast-Brande, men ikke i Viborg. Det samme gælder PALS. Til gengæld anvendes ECERS kun i Viborg kommune, ikke i de to andre. Disse forskelle er også registreret i de interviews og tekstanalyser, som omtales andetsteds i denne rapport.

En opgørelse efter institutionstype viser ikke nogen tydelige forskelle i de typer af evidensbaserede pædagogiske metoder, som anvendes i henholdsvis vuggestuer, børnehaver, SFH'er og andre typer institutioner.

3. Fordele og ulemper ved evidensbaserede metoder

Som led i besvarelsen af spørgeskemaet blev institutionslederne bedt om at tage stilling til en række udsagn om fordelene og ulemperne ved evidensbaserede pædagogiske metoder. I tabel 4 og tabel 5 er den samlede undersøgelsesgruppes besvarelse af disse spørgsmål samlet.

Tabel 5. Fordele ved evidensbaseret arbejde

	Det virker, det nytter	Det giver sikkerhed og fælles strategier i arbejdet	Det skaber refleksion og diskussion i personalegruppen	Det er lettere at formidle til forældrene og andre, hvordan der arbejdes pædagogisk	Det styrker den faglige selvfølelse
Helt uenig	0%	0%	1%	0%	0%
Delvist uenig	1%	0%	1%	6%	2%
Hverken uenig eller enig	22%	15%	7%	31%	23%
Delvist enig	52%	56%	41%	37%	39%
Helt enig	25%	29%	50%	27%	36%
I alt antal	117	117	121	117	118

Der er generelt betydelig opbakning bag de anførte fordele. Størst tilslutning er der til ideen om, at evidensbaseret arbejde skaber refleksion og diskussion i personalegruppen; ni tiendedele af institutionslederne er delvist eller helt enige i dette. Ved de udsagn, hvor tilslutningen er mindre, skyldes det ikke direkte uenighed, men at en del svar samler sig i den neutrale midterkategori, ”Hverken enig eller uenig”.

Tabel 6. Flere fordele ved evidensbaseret arbejde

	Det gør relationen mellem bruger og pædagog mere professionel	Det giver pædagogerne flere gode praktiske metoder	Det giver pædagogen en klar og tydelig støtte fra videnskaben	Det højner pædagogikkens anseelse	Det giver politikerne mulighed for en effektiv og hensigtsmæssig styring af det pædagogiske arbejde
Helt uenig	2%	0%	1%	2%	9%
Delvist uenig	4%	0%	2%	5%	3%
Hverken uenig eller enig	22%	14%	21%	27%	47%
Delvist enig	36%	52%	49%	36%	28%
Helt enig	36%	34%	28%	30%	14%
I alt antal	119	119	117	115	114

For de udsagn, som er samlet i tabel 6, er billedet stort set det samme. Næsten halvdelen af lederne vil hverken svare positivt eller negativt i forhold til udsagnet om, at evidensbaserede metoder giver politikerne styringsmuligheder. Der er stor tilslutning både til, at evidensbaseret arbejde giver flere praktiske metoder og til, at det giver tydelig støtte fra videnskaben.

Med den store tilslutning, der er til fordelene ved pædagogisk arbejde, må man forvente afstandtagen fra spørgeskemaets udsagn om ulemper ved pædagogisk arbejde. Det er da også hovedtendensen i svarene, men billedet i tabel 7 og tabel 8 er dog mere sammensat end for udsagnene om fordele.

Tabel 7. Ulemper ved evidensbaseret arbejde

	Det virker ikke særlig godt	Det reducerer pædagogen til en ansat der bare følger instrukser og programmer	Det har som mål at ensrette brugerne	Det er kunstigt og mekanisk	Det gør det svært for pædagogen at være sig selv i arbejdet
Helt uenig	31%	34%	33%	29%	35%
Delvist uenig	33%	21%	20%	24%	24%
Hverken uenig eller enig	34%	18%	31%	30%	24%
Delvist enig	2%	24%	14%	15%	11%
Helt enig	1%	3%	3%	5%	7%
I alt antal	116	116	114	119	119

Udsagnet om, at evidensbaseret arbejde ikke virker særlig godt, vinder ingen tilslutning, men en fjerdedel er delvist enige i, at det reducerer pædagogen til én, der bare følger instrukser og programmer, en femtedel er helt eller delvis enige i, at det er kunstigt og mekanisk.

Tabel 8. Flere ulemper ved evidensbaseret arbejde

	Det giver meget papirarbejde	Det gør relationen mellem bruger og pædagog for professionel	Det passer ikke ind i dansk pædagogisk tænkning	Det formindsker muligheden for at gribe til kreative løsninger og prøve nye ting af	Det er udtryk for en uhensigtsmæssig politisk styring af det pædagogiske arbejde.
Helt uenig	2%	26%	24%	20%	19%
Delvist uenig	9%	14%	25%	25%	16%
Hverken uenig eller enig	33%	36%	29%	28%	39%
Delvist enig	40%	20%	18%	23%	19%
Helt enig	17%	4%	4%	5%	7%
I alt antal	118	118	118	117	116

Den ulempe, som flest af lederne kan tilslutte sig, er at evidensbaseret pædagogik giver mere papirarbejde. Over halvdelen tilslutter sig dette, og kun en tiendedel er uenige. I forhold til udsagnet om, at evidensbaseret er udtryk for en uhensigtsmæssig politisk styring, er meningene delte; en tredjedel er uenige, en fjerdedel enige. Samme billede tegner sig ved udsagnet om, at evidensbaseret formindsker muligheden for kreative løsninger.

Det gælder for vurderingen af fordele såvel som ulemper, at en ganske stor del af svarpersonerne – omkring en tredjedel for mange af udsagnene – undlader at tage stilling til fordele og ulemper, idet de vælger den neutrale kategori ”hverken uenig eller enig”. Nogle af de kommentarer, som svarpersonerne har givet til disse spørgsmål, peger da også på, at spørgsmålene kan være svære at svare på. Én skriver ”har ikke erfaring nok til at udtale mig”, en anden ”det er svært at svare på, når vi ikke har prøvet det”. En tredje skriver, at svarene er ”helt afhængige af hvilket program der vælges, og hvordan det anvendes”, og en fjerde, at ”det kommer an på pædagogen der anvender det”.

Alt i alt er billedet, at institutionslederne kan tilslutte sig, at der er mange fordele ved evidensbaseret arbejde. En del af dem er dog også opmærksomme på ulemper, ikke mindst i forhold til papirarbejde, men også i forhold til politisk styring og begrænsninger for kreative løsninger.

4. Konsekvenser for uddannelse og professionalisme

I undersøgelsen blev institutionslederne også spurgt om deres vurdering af, hvordan pædagoger skulle uddannes, hvis institutionerne skulle anvende evidensbaserede metoder. Spørgsmålet bestod af fire udsagn, som svarpersonerne skulle erklære sig mere eller mindre enige i. Svarene for den samlede undersøgelsesgruppe er opgjort i tabel 9.

Tabel 9. Uddannelse af pædagoger til evidensbaserede metoder

	Kurser i evidensbaseret pædagogik skal give detaljeret viden om selve programmet og dets metoder	Kurser i evidensbaseret pædagogik skal give konkrete praktiske færdigheder i at anvende programmet og dets metoder	Kurser i evidensbaseret pædagogik skal give øget indsigt i de pædagogisk-psykologiske teorier og forskningsresultater der ligger til grund for programmerne	Kurser i evidensbaseret pædagogik skal give pædagogen forudsætning for at forholde sig kritisk til programmerne
Helt uenig	2%	2%	1%	2%
Delvist uenig	6%	0%	2%	1%
Hverken uenig eller enig	9%	7%	13%	7%
Delvist enig	31%	28%	29%	22%
Helt enig	52%	63%	56%	69%
I alt antal	121	121	119	120

Svarene tyder på, at institutionslederne gerne vil have det hele, både detaljeret viden om programmet, konkrete færdigheder, teoretisk indsigt og forudsætning for at forholde sig kritisk. De ser således ikke de forskellige typer viden, som anføres i spørgsmålet, som alternativer der skal vælges mellem. Omkring ni tiendedele erklærer sig delvist eller helt enige i udsagnene. Den højeste andel ”helt enig” findes i spørgsmålet om forudsætninger for at forholde sig kritisk.

I sammenhæng med uddannelse til evidensbaseret arbejde blev institutionslederne også spurgt om, hvordan evidensbaseret pædagogik influerer på pædagogens professionalisme. Den samlede undersøgelsesgruppes svar på dette spørgsmål er opgjort i tabel 10. Spørgsmålene overlapper nogle af spørgsmålene om fordele og ulemper ved evidensbaseret arbejde, som er omtalt i foregående afsnit, f.eks. udsagnet om, at ” det gør relationen mellem bruger og pædagog mere professionel”.

Tabel 10. Hvordan influerer evidensbaseret pædagogik på pædagogens professionalisme?

	Evidensbaserede metoder styrker pædagogens professionalisme, fordi den giver hende gode og effektive redskaber at anvende	Evidensbaserede metoder svækker pædagogens professionalisme, fordi det fjerner fokus fra hendes egen professionelle dømmekraft
Helt uenig	3%	26%
Delvist uenig	3%	29%
Hverken uenig eller enig	21%	29%
Delvist enig	41%	12%
Helt enig	37%	5%
I alt antal	122	122

Svarene bekræfter tendensen fra spørgsmålene om fordele og ulemper. En ganske stor del af svarpersonerne vælger den neutrale kategori ”hverken uenig eller enig”. Der er stor tilslutning til, at evidensbaseret pædagogik styrker pædagogens professionalisme, men der er dog også en mindre del af svarpersonerne, op mod en femtedel, som finder, at det svækker den professionelle dømmekraft.

Man kan antage, at institutionsledernes vurderinger af evidensbaseret pædagogik hænger sammen med, hvor meget og hvordan de har arbejdet med metoderne. Denne sammenhæng er søgt belyst i tabel 11, hvor svar på udsagnet om, hvorvidt evidensbaserede metoder svækker professionalismen, er krydstabuleret med ledernes oplysninger om, hvordan de arbejder med evidensbaseret pædagogik.

Tabel 11. Evidensbaserede metoder svækker pædagogens professionalisme, fordi det fjerner fokus fra hendes egen professionelle dømmekraft, krydset med: Anvender eller har din institution anvendt evidensbaseret pædagogik?

	Ja - vi lader os inspirere, men har aldrig brugt et egentligt program	Ja - vi arbejder/ har arbejdet systematisk med evidensbaseret pædagogik	Nej - Vi har ikke påbegyndt arbejdet men forventer at gå i gang.	Nej - vi er ikke i gang og har ingen planer i den retning.
Helt eller delvis uenig	58% (33)	65% (15)	53% (19)	18% (3)
Hverken uenig eller enig	23% (13)	17% (4)	25% (9)	59% (10)
Helt eller delvis enig	19% (11)	17% (4)	22% (8)	24% (4)
I alt	57	23	36	17

Der er en sammenhæng, men den er ikke stærk. Af de ledere, som har arbejdet med, forventer at arbejde med eller lader sig inspirere af evidensbaserede metoder, erklærer mellem halvdelen og to tredjedele sig uenige i, at metoderne svækker professionalismen. Kun den gruppe, som hverken er i gang eller har planer om at arbejde evidensbaseret, skiller sig ud. Af dem er kun omkring en femtedel uenige i udsagnet. Det betyder imidlertid ikke, at mange erklærer sig enige i udsagnet; men over halvdelen vælger det neutrale udsagn, ”hverken uenig eller enig”. Det er måske udtryk for, at den evidensbaserede pædagogik har en så stærk position, at den er svær at anfægte direkte.

Sammenfatning

Nogle hovedtræk i det billede, som tegner sig gennem spørgeskemaundersøgelsen, er:

- Langt størstedelen af institutionerne i de kommuner arbejder med, lader sig inspirere af eller forventer at arbejde med evidensbaserede metoder. Det er kun et lille mindretal af institutionerne, som ikke har planer om at gå i gang med evidensbaserede metoder.
- Tre fjerdedele af de institutioner, som arbejder med evidensbaseret pædagogik, har gjort det i mindst et år. Institutionerne har således erfaring med evidensbaseret pædagogik.
- I vurderingen af hvordan man skal arbejde med evidensbaseret pædagogik, mener det store flertal, at evidensbaseret pædagogik kan være en faglig støtte og inspiration, men at pædagogens egen dømmekraft skal være styrende. Lidt over en tredjedel mener derimod, at evidensbaserede programmer bør følges fuldt ud for at være effektive.
- Der er forskel på, hvilke metoder der anvendes i de tre kommuner. LP-modellen anvendes i alle tre kommuner. De Utrolige År og Dinosaur-skolen, som er indbyrdes beslægtede, anvendes i Herning og Ikast-Brande, men ikke i Viborg. Det samme gælder PALS. ECERS anvendes kun i Viborg kommune, ikke i de to andre.
- Institutionslederne mener generelt, at der er mange fordele ved evidensbaseret arbejde. En del af dem er dog også opmærksomme på ulemper, ikke mindst forøget papirarbejde, mere politisk styring og begrænsninger for kreative løsninger.
- Med hensyn til uddannelse til anvendelse af evidensbaseret pædagogik ønsker institutionslederne en bred vifte, som omfatter både detaljeret viden om programmet, konkrete færdigheder, teoretisk indsigt og forudsætning for at forholde sig kritisk.
- Der er stor tilslutning til, at evidensbaseret pædagogik styrker pædagogens professionalisme, men der er dog også en mindre del af institutionslederne, op mod en femtedel, som finder, at det svækker den professionelle dømmekraft.

Ikast- Brande Kommune

Arbejdet med evidens inden for børn- og ungeområdet

Ikast-Brande kommune har et omfattende og voksende arbejde med evidensbaseret arbejde. Således svarer 82 % af lederne, at de arbejder med evidensbaserede metoder eller forventer at gå i gang. Kun 18 % af ledere svarer, at de ikke har planer om at gå i gang med at arbejde med evidensbaserede metoder jvf. kapitel 1. De evidensbaserede programmer er først og fremmest rettet mod børn og unge med begyndende eller udtalte adfærdsvanskeligheder, men efterhånden også bredt ud i normalområdet gennem skoler og institutioner. Nogle programmer retter sig mod forældrene, andre mod institutionerne.

I 2011 tilbyder Ikast-Brande Kommune ifølge sin hjemmeside følgende familieprogrammer:

- PMT - Parent Management Training
- DUÅ - De Utrolige År
- MST - Multisystemisk Terapi
- MTFC - Multidimensionel Treatment Foster Care
- PALS - Positiv Adfærd i Læring og Samspil

Samtidig arbejdes der med udbredelse af evidensbaserede metoder i institutionerne generelt. På Politikområde 1 (Børn 0-5 år) har Ikast-Brande ifølge "Vision 2016" følgende målsætning:

- "Der arbejdes med en udvikling af PALS (Positiv Adfærd Læring og Samspil) og LP (Læringsmiljø og Pædagogisk analyse) i tæt samarbejde med skolerne" (Ikast-Brande Kommune: Vision 2016, Politikområde 1).

På Politikområde 2 (Børn og unge 6-18) lyder en målsætning tilsvarende:

- "Der arbejdes med en fortsat udvikling af PALS (Positiv Adfærd Læring og Samspil) og LP (Læringsmiljø og Pædagogisk analyse) med henblik på, at flere skoler inddrager metoderne" (Ikast-Brande Kommune: Vision 2016: Politikområde 2).

Der satses altså bredere og bredere, og en stor del af det pædagogiske personale er efterhånden involveret i evidensbaseret arbejde på skoler og i institutioner.

Ikast-Brande Kommunes arbejde med evidens er bla. baseret på et partnerskab, der er indgået mellem Holstebro, Herning og Ikast-Brande Kommune. Partnerskabet har to overordnede formål:

- *"at sikre drift og udvikling af forældreprogrammet De Utrolige År*
- *at understøtte et fagligt interessefællesskab i forhold til arbejdet med evidensbaserede programmer generelt, hvilket for nu vil sige PMTO, MST, MTFC, De Utrolige År og PALS"* (Ikast-Brande Kommune: Familieprogrammer)

Disse kommuner samarbejder i bred forstand om implementeringen af programmerne. Man vidensdeler på tværs af kommunerne og har et netværk af ressourcepersoner inden for evidensbaseret pædagogik. Særligt samarbejder man om at uddanne personalet inden for de forskellige programmer, da dette er relativt dyrt at gøre alene. Forvaltningscheferne fra de forskellige kommuner mødes i styregrupper, hvor koordinatorene fra de forskellige programmer er med. Derudover har Ikast-Brande kommune selv en implementeringsgruppe, der er sat sammen af koordinatorene på de forskellige evidensprogrammer.

Historisk set tog arbejdet med evidens fart i 00'erne. I 2002 blev der dannet en referencegruppe vedr. MST-behandlingen i Ringkøbing Amt med deltagelse af Herning, Holstebro og Ikast Kommuner. Samtidig igangsatte MST-Danmark, der siden blev placeret i Servicestyrelsen, et 3-årigt forsøgsprojekt med MST. Ringkøbing Amt deltog heri. I 2003 deltog de første unge og deres familier i MST-forløb i Hedebrocentret. MST-tilbuddet blev gjort permanent i 2006.

Arbejdet med PMT blev indledt ved et besøg på Adfærdscentret i Oslo i 2004. Samme år indgik de tre kommuner det partnerskab, inden for hvilket man igangsatte forsøg med PMT. Dette skete i samarbejde med servicestyrelsen og med Aalborg Kommune. I 2005 afsluttede de første 4 PMT-terapeuter deres uddannelse i Norge.

En studietur til Oregon i 2005, igen i samarbejde med Servicestyrelsen, satte fokus på PMT, DUÅ og MTFC. Man besluttede at igangsætte forsøg med forældreprogrammet DUÅ, og i 2006 påbegyndte 18 medarbejdere deres uddannelse som DUÅ-gruppeledere mhp. certificering.

Børne- og familiechef Anton Rasmussen fra Ikast-Brande Kommune var projektleder for implementeringen af DUÅ i Danmark, herunder arbejdet med at få oversat bogen "The Incredible Years" samt manualer og øvrigt materiale oversat til dansk. Han skriver forordet til den danske udgave af Carolyn Webster-Strattons bog og fremhæver bla. det økonomiske samarbejde mellem partnerskabskommunerne og socialministeriet: *"Som projektansvarlig for projektet med indføring af metoden De utrolige år i Danmark vil jeg gerne rette en stor tak til Socialministeriet for tildeling af støtte fra Satspuljemidlerne. Dermed blev det gjort muligt at indføre De utrolige år i Danmark og oversætte Carolyn Webster-Strattons materiale til dansk. Bag projektet har stået et partnerskab dannet mellem Herning, Holstebro og Ikast kommuner. Partnerskabet har været et forbilledligt eksempel på, hvordan kommuner i et samarbejde kan være med til at skabe udvikling inden for det sociale område"* (Webster-Stratton 2006).

I 2007 blev der ansat en faglig koordinator for DUÅ i Ikast-Brande Kommune. De første DINO-grupper startede op i de tre partnerskabskommuner. I 2007 afsluttede de 16 PMT-terapeuter deres uddannelse i Norge, og året efter blev 18 DUÅ-gruppeledere certificeret af moderorganisationen i USA. I 2008 indgik partnerskabet et samarbejde med Servicestyrelsen med henblik på at uddanne DUÅ-gruppeledere og mentorer, samt at udbrede DUÅ nationalt.

Ikast-Brande Kommune deltog, ligesom Herning Kommune, som oplægsholdere ved Servicestyrelsens 3. evidenskonference i 2010.

Opfattelser af og argumenter for arbejdet med evidensbaserede metoder

1: Evidensbegrebets position

De evidensbaserede metoder fylder en stor del af det pædagogiske materiale på Ikast-Brandes hjemmeside. Der er fokus på konkrete problemløsninger, og informationsniveauet er relativt højt. Fx er hver enkelt metode udførligt beskrevet med baggrund, pædagogisk tankegang, målgruppe, metoder, mål og behandlingstilbud (Ikast-Brande Kommune: Familieprogrammer). Der er desuden kontaktinformation til forældre såvel som til fagpersoner.

Kommunen linker til conferencepapers og informationsfoldere, ligesom den også formidler links til undersøgelser af erfaringer med de evidensbaserede programmer, fx SFI Campbell: "Små bøller kan hjælpes", Evidens om effekter, nr. 8, 2008 og SFI Campbell: "Lovende indsats giver nyt håb for svært belastede børn", Forskningsoversigt, 15-05-2009. Der er også link til en fyldig rejseblog fra den nævnte studietur til Oregon (Ikast-Brande Kommune: Børne- og Undervisningsudvalgets studietur til Portland og Seattle). Materialet vidner om stor forvaltningsmæssig og politisk opmærksomhed og stolthed.

Beskrivelserne af de evidensbaserede tilbud er rettet mod forældrene mere end mod institutioner og professionelle. Formålene med de evidensbaserede familieprogrammer er fx formuleret med tydelig orientering mod forældrene:

- *"give forældre til børn med udadreagerende adfærdsproblemer virkningsfulde tilbud om støtte og behandling*
- *tilbyde kortvarig, intensiv hjælp som fremmer forældrenes kompetencer til at fremme et positivt samspil med deres barn*
- *tilbyde en indsats som forebygger eller nedbringer børn og unges problem adfærd*
- *tilbyde en indsats som nedbringer risikoen for at børn og unge dropper ud af skole, uddannelse eller job"* (Ikast-Brande Kommune: Familieprogrammer, afsnittet "Om familieprogrammer")

De evidensbaserede metoder lægges altså frem som tilbud til borgerne. Der lægges op til, at borgeren søger information og selv vurderer, hvilke tilbud, der kan være relevante. Denne servicemindede familieorienteringen er helt i overensstemmelse med de evidensbaserede programmets liberale amerikanske arv. Men familieorienteringen er også markant i kommunens visioner. Vision 3 for Politikområde 1 (Børn 0-5 år) lyder: *"Forældrene oplever – og lever op til, at være primært ansvarlige for deres børn og familiens situation"*. Vision 7 for Politikområde 2 (Børn og unge 6-18 år) lyder tilsvarende: *"Forældrene varetager opgaven som primært ansvarlige for børnene, som har et medansvar for at forvalte deres evner og muligheder i tilværelsen"* (Ikast-Brande Kommune: Vision 2016). Evidensbasering fremstår som en kommunal service til borgerne.

Ikke blot det pædagogiske fagfelt, men også det professionelle, forvaltningsmæssige styringssprog bredes ud til alle interesserede. Børne- og ungepolitikken indeholder fx et opslagsværk med ordforklaringer som:

”Effekt: De forandringer, som politikerne ønsker, at Børne- og ungepolitikken skal skabe for borgerne. Effekter er altså forandringer som følge af en aktivitet”.

”Indsatser: De aktiviteter, der defineres og iværksættes med henblik på at sikre den ønskede effekt. Indsatser omfatter i denne sammenhæng individuelle foranstaltninger såvel som indsatser og tiltag rettet mod en hel målgruppe”.

”Mål: Indgår i aftalen mellem Byråd og de enkelte afdelinger eller institutioner. Et mål er konkret og angiver, hvordan en ønsket effekt kan opnås. Et mål er så præcist, at det samtidig angiver succeskriterium, dvs. det niveau af målet, der betragtes som tilfredsstillende” (Ikast-Brande Kommune: Børne- og Ungepolitik).

Kommunen forsøger altså i præsentationen af sin politik at udbrede et professionelt evalueringssprog til såvel borgere som ansatte. Opslagsværket er naturligvis en service, der tjener forståelsesformål, men det er også klart, at for evidensstilhængere står en del af den diskursive kamp i at få evidensvokabularet i bred anvendelse, såvel blandt ansatte som blandt borgere. Ved at få borgerne til at tænke i termer som ”effekt” og ”indikator”, også på det pædagogiske område, vil man allerede have vundet terræn i den diskursive kamp. I det hele taget lukker kommunen sig ikke omkring sig selv og sine ansatte, men forsøger at inddrage og informere almindelige borgere, der sættes i direkte forbindelse med forskningsmæssige resultater og forvaltningsmæssigt evalueringssprog. Samlet set udtrykker kommunen, at den har – og arbejder på at styrke – en professionel viden og kunnen bag de pædagogiske indsatser, men også at den er serviceorienteret og har fokus på, at indsatserne skal gavne familierne.

2: Evidensbegrebets betydning

Ikast-Brande Kommune forstår evidensbaseret som det at arbejde systematisk med tilgange, der har dokumenteret effekt. Om familieprogrammerne hedder det således:

”Programmerne er evidensbaserede, hvilket blandt andet vil sige, at de følger bestemte manualer, og at der løbende indsamles dokumentation for programmernes virkning” (Ikast-Brande Kommune: Børn og unge – Familieprogrammer).

I forhold til, hvad det vil sige at arbejde evidensbaseret har Ikast-Brande kommune valgt en forståelsesramme med tre dele, forklarer en specialkonsulent og psykolog, der fungerer som koordinator og mentor på programmet De Utrolige År (Interview med specialkonsulent): *”For det første handler det om at interessere sig for, hvad der forskningsmæssigt har vist sig at være den bedste praksis og så vælge det mest effektive” (Interview med specialkonsulent).* Det er det fundamentale ifølge specialkonsulenten: evidens som dokumenteret effekt.

”For det andet skal forskningens resultater kombineres med brugernes oplevelsesverden. Brugeren skal kunne mødes med den viden, vi har. Forældrene er meget modtagelige, når kommunen tilbyder et program, der kan hjælpe. Vi lægger ud med at interviewe forældrene for at diagnosticere og visitere. Forældrene udfylder et spørgeskema som bruges til screeningen af problemadfærdens omfang og hyppighed” (ibid.). Her udvides evidensforståelsen fra at fokusere på den snævre generelle viden (at metoden virker) til også at rumme den mere specifikke eller partikulære viden (at metoden kan formodes at virke i det pågældende enkelttilfælde).

For det tredje, forklarer specialkonsulenten, er valget af tilknyttede pædagoger vigtigt. *”Pædagogerne skal udvælges omhyggeligt. Der søges en bestemt profil: Hun skal være veluddannet, men også parat til at smide forhåndsantagelser væk og erstatte dem med nye. Hun skal have høj faglighed kombineret med høj fleksibilitet. Der er brug for åbenhed og formbarhed. Evidenspædagogen skal være kreativ og fleksibel, samtidig med at hun skal arbejde systematisk og manualstyret. Andre egenskaber, der skal til, er pioneråndsstilling og videnskabelig indstilling samt en vis vilje til at give af sig selv og gøre, hvad der skal til, også når der er et møde om aftenen eller der er brug for, at man bliver lidt længere en dag” (ibid.).* Det er altså både viden, kunnen og villen, der fremhæves. Her inddrages et tredje element i forståelsen af evidens, nemlig forståelsen af den professionelle og dygtige konkrete tilegnelse af og iværksættelse af programmet. Hverken valget af program eller matchning mellem program og familie gør det alene. De evidensbaserede programmer skal gennemføres dygtigt, engageret og med en særlig videnskabelig åbenhed, der skal erstatte fordomsfuldhed og vaner i arbejdet med evidens. Ikast-Brande Kommune har altså ikke et endimensionelt billede af evidens, men ser det som en kompleks størrelse, hvor flere elementer skal lykkes.

På spørgsmålet om, hvorfor kommunen arbejder med evidensbaserede indsatser, svarer specialkonsulenten, at de gør det, fordi de føler sig forpligtet på at give den bedste praksis med afsæt i den aktuelle forskning på området. *”Det handler om at hjælpe borgerne bedst muligt og få mest muligt ud af pengene” (ibid).* Specialkonsulentens opfattelse er, at kommunen er drevet af et ideal om at give virkningsfuld og effektiv hjælp. Hun giver udtryk for en kombineret pædagogfaglig og politisk etik, hvor der er høj bevidsthed om de pædagogiske indsatsers omkostninger og vigtigheden af, at de også gavner.

Spørgsmålet om, hvorfor de anvender evidensbaserede familieprogrammer, besvarer Ikast-Brande Kommune således:

- *”for at kunne tilbyde forebyggelse og behandling, som gennem forskningsbaseret evaluering har vist sig at give de bedste resultater for brugerne*
- *for at sikre udvikling af en mere resultateffektiv praksis*
- *for at sikre at det er synligt for børn, unge og deres familier, hvad tilbuddet til dem indeholder, og hvilke arbejdsmåder der benyttes” ((Ikast-Brande Kommune: Familieprogrammer, afsnittet ”Om familieprogrammer”))*

Kommunen lægger i den første pind vægt på det forskningsbaserede og de dokumenterede effekter som sådan. Den første begrundelse for at arbejde evidensbaseret er altså, at man har

tillid til den videnskabelige dokumentation for, at det virker. I den anden pind fremhæves den bredere nytteværdi, som evidensorienteringen kan vise sig at få for praksis. Evidensbaseringen skal være med til at udvikle og kvalificere praksis. Endelig fremhæves i tredje pind den gennemsigtighed, som de evidensbaserede programmer giver borgerne, i og med, at de kan sætte sig ind i, hvori den pædagogiske indsats i de forskellige programmer består. De evidensbaserede familieprogrammer er altså samlet set valgt for deres videnskabelighed, deres nytteværdi og deres gennemsigtighed. Kommunen indtager en position, hvor den forsøger at kvalitetssikre udviklingen af det pædagogiske system ved at fodre det med information fra det videnskabelige system – gennem valg af programmer, hvis viden og kunnen bringes ind i den pædagogiske praksis. Samtidig gøres den pædagogiske praksis til genstand for borgernes vurdering, i og med at den stilles til skue for dem som en vifte af muligheder, som familierne kan vælge imellem. Den pædagogiske praksis levnes ikke mange muligheder for at unddrage sig dette krydspres, men forsynes med muligheden for at udvikle sig selv gennem det.

I Ikast-Brande kommune er evidensorienteringen desuden uløseligt koblet med udviklingsorientering. I Vision 2012 lyder vision 1 for Politikområde 1 (Børn 0-5 år), at Ikast-Brande Kommune *”er på forkant med at udvikle tilbud på pasningsområdet – der også er tilpasset det fleksible arbejdsmarked”*. For Politikområde 2 (Børn og unge 6-18 år) lyder vision 1, at Ikast-Brande Kommune *”er på forkant med at udvikle tilbud, der retter sig mod børn og unge”*. For Politikområde 4 (Børn og unge med særlige behov) lyder sidste del af vision 1, at Ikast-Brande Kommune *”vil fortsat udvikle nye værdier og metoder, der sikrer, at børn og familier med særlige behov får rammer for livskvalitet”* (Ikast-Brande Kommune: Vision 2012).

Der er en markant udviklingsorientering og kvalitetsfokus på visionernes prestigefyldte førsteplads. Dette forhold kendetegner netop børn- og ungeområdet visioner, og er slet ikke på samme måde markant for visionerne på de øvrige politikområder (kultur, ældre, sundhed, miljø, teknik, erhverv osv).

I kommunens Børne- og Ungepolitik lyder det afslutningsvis:

”Vi er kun lige begyndt! Udviklingsopgaven har allerede budt på mange store og gode udfordringer. Og den vil fortsat byde på endnu flere. Hvis vi skal lære noget af det – og det er planen – skal vi hele tiden forandre, justere, bryde rammer og normer.

En af de meget store udfordringer i øjeblikket er arbejdet med effekter:

- *Hvad er det konkrete udbytte af vores indsats? Kan det svare sig?*
- *Bør vi omprioritere ressourcerne og i stedet bruge dem til noget andet?*
- *Hvordan skal vi dokumentere vores resultater – og hvordan får vi på den rigtige måde spurgt børnene og de unge om deres oplevelser af hverdagen?*
- *Vil krav og opgaver til bestyrelserne styrke deres lyst og interesse for arbejdet, eller bliver det en klods om benet?*

- *Hvordan får vi ledere og medarbejdere til at opleve, at Børne- og ungepolitikken er det rygstød, den struktur og det grundlag, der reelt giver dem frihed til at udvikle hver deres særkende og specifikke kompetencer?” (Ikast-Brande Kommune: Børne- og Ungepolitik)*

Kommunen nævner, at den stadig mangler at se på det ene og det andet og fortsætter:

”Men vi har modet og energien til at komme videre. Til konstruktivt at håndtere fejl og mangler undervejs! Vi bliver alle klogere. Og sådan har vi tænkt os, det skal blive ved med at være” (Ikast-Brande Kommune: Børne- og Ungepolitik).

Ikast-Brande kommunes formulerede børne- og ungepolitik lægger altså vægt på en nytteorienteret, reflektiv og ikke mindst forandringsparat tilgang til det pædagogiske arbejde, og kommunen opfatter evidensbaseringen som en del heraf.

Adspurgt om KL eller statslige organer fx gennem rapporter og evalueringer har lagt pres på og stillet krav til effektivitet og evidens, svarer specialkonsulenten, at det ikke har haft dominerende betydning. Man samarbejder tæt med servicestyrelsen, ligesom man er involveret i evalueringer fra Rambøll og SFI. Men man har først og fremmest involveret sig med de evidensbaserede programmer, fordi man mener, at det er fagligt effektivt. Kommunen har i egen forståelse selv drevet evidensarbejdet og har ikke været presset ud i det.

3: Opfattelser af forholdet mellem forvaltningens arbejde og praksis

Ifølge den specialkonsulent, vi har interviewet, har det haft stor betydning for evidensarbejdet i Ikast-Brande kommune, at forvaltningschefen brænder for det. *”Opbakningen fra topledelsen er en vigtig drivkraft”* (Interview med specialkonsulent i Ikast-Brande Kommune). Gennem den nævnte implementeringsgruppe opstår der forbindelser mellem forvaltning og praksis. ”Evidenspædagoger” kommer tættere på vigtige personer, drøftelser og beslutninger i forvaltning og politik. Topledelsens interesserede opbakning kan dermed i sig selv være med til at styrke ”bevægelsen”.

Som det fremgår af det foregående, har evidensbaserede metoder i nogen grad etableret sig diskursivt som kvalitetspædagogik i Ikast-Brande Kommune. Involverede pædagoger uddannes og certificeres til at kunne varetage særlige funktioner. Dertil kommer muligheden for at deltage i konferencer og studierejser i evidensregi. Og endelig kan de involverede institutioner søge om statslige udviklingsmidler og ressourcer inden for dette felt. Evidenspædagogikken lokker altså ikke kun med faglig nytte, men også med mere karrieremæssige og institutionelle belønninger.

Hvad den mere konkrete implementering angår, gør evidenskoordinatorerne ifølge specialkonsulenten en ganske stor indsats for at udbrede kendskabet til evidens i kommunen. *”Reaktionerne er blandede. I nogle tilfælde reagerer daginstitutionen med ikke at kunne acceptere og bakke op om programmet, selvom det har været forældrene, der kom til dem og fortalte om et rigtig godt kursus, de havde været på”*, fortæller specialkonsulenten. *”Denne problemstilling afhjælpes dog med, at daginstitutionen får større kendskab og viden om*

programmerne. Vi har afholdt kursus for alle daginstitutionsledere og kører desuden kommunale kurser, både for forældre og visse pædagoger, så der udvikles langsomt et godt kendskab til metoderne” (ibid.). Modviljen mod evidensbaserede metoder ses som værende funderet i manglende viden om disse metoder.

DUÅ har dog ifølge specialkonsulenten fået en rigtig god modtagelse: ”Dels har vi lagt programmets resultater frem og dermed formidlet en konkret viden om indsatser og effekter. Dels har brugerne – forældrene – været rigtig glade for programmet. Forældrene har haft brug for hjælpen, de har implementeret metoderne og de har følt sig godt hjulpet af dem. I nogle tilfælde er forældrenes positive indstilling gået videre til pædagogerne, i andre tilfælde har pædagogerne afvist at bakke op om programmet ved også at indføre metoderne i institutionen” (ibid.). Den personlige oplevelse af effekt er altså også afgørende for opfattelsen af disse metoder, ligesom andres personlige beretninger også kan spille ind. Det er således ikke kun de videnskabelige resultater, men også egne og andres oplevelser, der er med til at styrke den enkeltes opfattelse af, at en metode virker – altså der fæstes lid, ikke blot til en videnskabelig evidens, men også til en form for personlig evidens.

Generelt hører pædagogerne sammen med lærerne til de mest skeptiske grupper, vurderer specialkonsulenten. ”Forældre, sundhedsplejersker og psykologer har været mere åbne overfor tænkningen og principperne i programmerne. Særligt pædagogerne og lærerne er meget indstillede på at følge deres egen individuelle tilgang. De er meget optagede af deres metodefrihed og har ofte svært med at vænne sig til at arbejde manualbaseret. Sundhedsplejerskerne er heroverfor langt mere vant til at arbejde med klart udstukne rammer og retningslinjer. De har måske en mere videnskabelig eller naturvidenskabelig tilgang. Det samme gælder psykologerne” (ibid.). Denne iagttagelse støttes – for pædagogernes vedkommende - af spørgeskemaundersøgelsen, ifølge hvilken kun 4 ud af 21 daginstitutionsledere svarer, at de har arbejdet systematisk med evidensbaserede programmer, mens 9 svarer, at de i stedet lader sig inspirere af evidensbaserede metoder.

Selvom de oftest overvinder deres indledende skepsis, så har pædagogerne ifølge specialkonsulenten nogle særlige tankegange, der giver barrierer i forhold til de evidensbaserede programmer:

”For det første har de en kulturelt forankret metodefrihed. Pædagogen vurderer ud fra det, hun har lært. Ikke bare ud fra faglig viden, men ud fra hendes interesser og individuelle referencer. Herigennem finder hun selv ud af, hvordan hun skal handle. Det er op til pædagogerne, hvad der skal ske. Man bruger ikke manualer. Fordi man har denne faglige kultur, kan man reagere negativt på evidensbaserede programmer: ’Mine vinger bliver stækket, min faglighed bliver mistænkeliggjort’” (ibid.).

Pædagogers didaktiske grundforestillinger ses altså som afgørende for deres indstilling til den evidensbaserede pædagogik. Vores spørgeskemaundersøgelse blandt kommunens daginstitutionsledere viser, at der er stor polaritet i holdningen til, hvordan evidensbaserede metoder helst skal anvendes – slavisk eller ej. 5 ledere er helt uenige i, at man bør følge programmet fuld ud, for at det er effektivt. 6 ledere er delvis enige i, at man skal. Over for en gruppe, der mener, at det er effektivt at følge programmet slavisk, står altså en lige så stor

gruppe, der mener det modsatte. Tilsvarende er 5 ledere helt uenige i, at pædagogens egen dømmekraft bør være styrende i arbejdet med evidensbaseret pædagogik, mens 6 er delvis enige.

”For det andet er der i den pædagogiske uddannelse tradition for, at man skoler de studerende til at holde sig meget kritisk til adfærdspsykologi og behaviorisme. Der mangler nuanceringer og fleksibilitet. Til nogle indsatser er behaviorismen rigtig god, nemlig når man skal ændre på uhensigtsmæssige vaner. Men pædagogerne kan ikke lide at slippe deres humanistiske idealer. Behaviorismen peger på, at mennesket ikke kun er selvstændigt og selvdannende, men også skal motiveres udefra. Det kan pædagogerne ikke lide. Problemet med den enerådende humanistiske tankegang er, at 80 procent af de unge kan nå deres mål med dem. De sidste 20 procent kan ikke” (ibid.). Idealisme og manglende realisme ses altså også som årsag til pædagogers skepsis over for evidensbaserede metoder.

Ifølge specialkonsulenten kan den pædagogiske autonomi dog først for alvor udfolde sig, når pædagogerne får nogle gode redskaber at bruge. *”Man lader dem i stikken ved ikke at give dem det. Det svarer til, at man uddanner kokke uden at de må få opskrifter. Man risikerer at uddanne håndværksløse pædagoger”* (ibid.). Synspunktet er altså, at frygten for instrumentalistisk pædagogisk tænkning risikerer at gøre den pædagogiske profession ineffektiv, uprofessionel og famlende, eller med specialkonsulentens ord: håndværksløs.

Ifølge specialkonsulenten giver manualerne altid pædagogen lov til at forholde sig frit. *”De skal anvendes alt efter situation. Programmerne er hver især kun til visse problemstillinger, og man må altid spørge sig selv, om man skal bruge denne manual eller en anden. Man er stadig fri i sin metode”* (ibid.). Specialkonsulenten opfatter altså evidensbaseret pædagogik som noget, der rummer – og kræver – masser af pædagogisk dømmekraft i hele processen fra valg af metode til den praktiske brug af den.

Evidensbølgen åbner for en ganske detaljeret dialog om pædagogisk teori og praksis. Som det fremgår af ovenstående, er mødet mellem evidens og den pædagogiske hverdag ikke kun et møde mellem forvaltning og politikere på den ene side og praksis på den anden, men også et møde mellem konkurrerende forestillinger om pædagogik, borgerservice og professionalismisme.

Herning Kommune

Arbejdet med evidens inden for børn- og ungeområdet

Herning kommune er kendetegnet ved at have et betydeligt politisk og forvaltningsmæssigt fokus på evidensbaserede metoder på børn og unge området. Børn og Unge forvaltningen har arbejdet med evidens siden 2002 og har et omfattende og voksende arbejde med evidensbaserede metoder. 79 % af lederne svarer således, at de arbejder med evidensbaserede metoder eller forventer at gå i gang. jvf. kapitel 1.

Herning Kommune arbejder med en række forskellige evidensbaserede metoder rettet mod børn og unge. Dels en række metoder rettet specifikt mod børn med adfærdsvanskeligheder eller begyndende adfærdsvanskeligheder og deres familier, dels to metoder rettet mod børn i kommunens dagtilbud og skoler. De forskellige metoder rettet mod børn med adfærdsvanskeligheder eller begyndende adfærdsvanskeligheder er rettet mod forskellige alderstrin, således at de tilsammen dækker hele børn og unge området fra vuggestue/dagplejealderen til 18 år.

I 2011 arbejder Herning Kommune ifølge deres hjemmeside med følgende metoder i forhold til denne gruppe:

- ”De Utrolige År” i form af programmet ”Basic” til børn i alderen 3-8 og deres forældre og ”Dinosaursskolen” til børn i alderen 4-8 år.
- PMT-O (Parent Management Training – Oregon) rettet mod børn med alderen 4-12 år og deres forældre.
- MST (Multisystemisk Terapi) rettet mod børn og unge i alderen 12-17 år og deres forældre og netværk,
- MFCT (Multidimensional Treatment Foster Care) rettet mod børn og unge med svære adfærdsvanskeligheder i alderen 12-17 år og deres forældre og netværk.

Mere alment arbejder kommunen med to metoder, som begge er udviklet til brug i skoleregion.

- PALS (Positiv Adfærd i Læring og Samspil) rettet mod elever i folkeskolen og indeholder både en almen del, som omhandler indsatser på hele skolen og er rettet mod alle elever og en forebyggende og behandlende del, som er rettet mod forældre til børn med adfærdsvanskeligheder og begyndende adfærdsvanskeligheder.
- LP (Læringsmiljø og Pædagogisk analyse) er rettet alment mod elever i folkeskolen.

Arbejdet med metoderne begyndte først i 00'erne, da kommunens familieafdeling i samarbejde med Holstebro og Ikast Kommune dannede en referencegruppe om MST behandling. Ifølge kommunes dagtilbudschef skal dette samarbejde ses i sammenhæng med, at Servicestyrelsen på dette tidspunkt afsatte midler til forbedret familiebehandling, der kunne søges af kommuner, der ville være med til at arbejde evidensbaseret på området. Som beskrevet i

afsnittet om Ikast-Brande fik Herning Kommune i partnerskab med Aalborg, Ikast-Brande og Holstebro Kommune tildelt nogle af disse midler og samarbejdede om at uddanne danske terapeuter, der med inspiration fra USA og Norge kunne arbejde med evidensbaserede metoder rettet mod adfærdsvanskelige børn, unge og deres familier. Efterhånden som Servicestyrelsen inddrog flere forskellige metoder, arbejdede de fire kommuner også sammen om at tilpasse disse til danske forhold og implementere dem i praksis med støtte fra satspuljemidler, ikke kun på familieområdet men også mere alment på børn og unge området.

PALS blev indledningsvis igangsat på 2 skoler i 2008 og herefter er én eller to skoler kommet til hvert år siden. Arbejdet med PALS og LP involverer også de efter-skole-tilbud, der er knyttet til de involverede skoler, således at personalet i SFO eller fritidshjem er oplært i metoden og skal bruge den i den daglige praksis. Herning Kommune samarbejder fra 2010 med Servicestyrelsen om at udvikle en version af PALS, der er rettet mod SFO og fritidshjem. Tanken er ligeledes, at der skal praktiseres LP i de SFO'er og fritidshjem, som er tilknyttet LP skoler, men kommunen afventer UC Nord's arbejde med at udvikle programmet til dette område. Tanken er, at der skal igangsættes LP i SFO og fritidshjem fra august 2010.

Børn og Unge forvaltningen har nedsat en evidensstyregruppe, som har det overordnede overblik over arbejdet med evidens tiltagene. I gruppen sidder cheferne fra de forskellige områder under Børn og Unge, Dagtilbudschefen og ledere fra institutioner, der arbejder med evidensbaserede metoder. Endvidere sidder kommunens evidenskoordinator i styregruppen.

Evidenskoordinatoren blev ansat i 2008 for at styrke arbejdet med evidensbaseret afkommenens arbejde indenfor børn og unge området både i forhold til at udvikle den pædagogiske praksis og kvalificere beslutningsgrundlaget for forvaltning og politikere. Udover at koordinere arbejdet med de forskellige metoder er det evidenskoordinatorens opgave at være opdateret i forhold til, hvad der teoretisk og praktisk sker indenfor området, samle op på erfaringerne i kommunens egne institutioner og videreformidle positive praksiserfaringer.

Som en del af arbejdet med at indføre evidensbaserede metoder har kommunen i samarbejde med de nævnte partnerskabskommuner og Servicestyrelsen taget initiativ til flere studierejser til blandt andet Norge og USA, hvor ansatte i forvaltningen og ledere fra dagtilbud har besøgt institutioner og de organisationer, der udbyder de forskellige programmer.

Kommunen planlægger også selv studieture for forvaltningsansatte, institutionsledere og medlemmer fra institutionernes forældrebestyrelse. Internt i kommunen har forvaltningen taget initiativ til en evidenskonference, hvor alle interesserede medarbejdere fra skole og dagtilbudsområdet kunne deltage. Her var det praktikerne fra de af kommunens institutioner, der arbejder med de forskellige metoder, der præsenterede metodernes indhold. Evidensstankegangen præsenteres også for kommunens ansatte på de kurser, institutionerne tilbydes. Eksempelvis som en del af et tredags kursus om dokumentation og evaluering, som daginstitutionernes eget kursusudvalg har designet.

På skoleområdet er arbejdet med de evidensbaserede metoder centralt styret på den måde, at skolerne tildeles status af forvaltningen som henholdsvis en PALS eller LP skole. Herefter

påbegyndes den treårige implementeringsperiode, som er en grundig beskrevet og omfattende del af metoden, der involverer alle ansatte. Servicestyrelsen bidrager økonomisk til implementeringen og yder skolerne en godtgørelse, fordi metoderne er nye og brugen af dem under udvikling.

Inddragelsen af evidensbaserede metoder i børnehaver og integrerede institutionerne er hidtil sket på initiativ af institutionerne selv og derved i de institutioner, som har udvist interesse. Institutionerne har på forskellig vis inddraget dele af metoden, som de fandt det hensigtsmæssigt. Kommunen ønsker dog fremover at være mere styrende og målrettet i forhold til at udbrede brugen af PALS og LP til daginstitutioner også. Blandt andet arbejder kommunen sommeren 2010 sammen med Servicestyrelsen på en projektbeskrivelse om at udvikle PALS til dagtilbud, så arbejdet her også kan blive mere systematisk.

Opfattelser af og argumenter for arbejdet med evidensbaserede metoder

1: Evidensbegrebets position

Evidens tematiseres som et centralt begreb i Herning Kommune. Kommunes dagtilbudschef omtaler kommunen som en "evidenskommune" og begrundet arbejdet med evidens i Børn og Unge Forvaltningen med kommunens ønske om at være kendt for at arbejde evidensbaseret "*Jamen, vi vil jo gerne være en evidenskommune.*" (Interview med Dagtilbudschef). Begrebet indgår som et væsentligt element i kommunes selvforståelse og fremhæves som et kendetegn af så overordnet og omfattende betydning, at det kan bruges til at opsummere kommunens arbejde generelt.

Evidensbaseret som et kendetegn ved kommunens arbejde fremhæves også i forbindelse med Børn og Ungepolitikken i Herning Kommune, hvor evidensbaseret fremstilles som en naturlig konsekvens af kommunens generelle evidensbaserede tilgang. Evidensbegrebet introduceres således i materialet om kommunens sammenhængende børnepolitik under overskriftens "Byrådets børne- og familiesyn" i et afsnit med underoverskriften "Handling".

"Herning Kommune arbejder evidensbaseret (ordforklaring 1) og inddrager den nyeste forskning i forbindelse med arbejdet med børn og unge". (Herning Kommune: Den Sammenhængende Børnepolitik)

Placeringen understreger forståelsen af evidens som et centralt fokus og mål for kommunens arbejde, både som værdi og praktik. Citatet er et eksempel på, hvordan evidensbaseret fremhæves uden en efterfølgende argumentation for begrebets relevans eller positive betydning. Hermed fremstår evidensbaseret fordele som en selvfølge.

2: Evidensbegrebets betydning

Materialet peger ikke på nogen entydig forståelse af evidensbegrebet, forskellige forståelser præsenteres side om side. Gennemgående knyttes evidens til forskning, viden, evaluering, dokumentation og effekt. Disse begreber forudsættes at have en sammenhæng uden at

forbindelsen i materialet ekspliciteres entydigt. I citatet fra ”Den sammenhængende Børnepolitik” henvises der til følgende forklaring af ordet evidensbaseret:

1) Evidensbaseret betyder, at der er krav om: at indsatsen bliver dokumenteret at der bliver fulgt op på indsatsen at der bliver evalueret i forhold til indsatsen.” (Herning Kommune: Den sammenhængende børnepolitik)

I citatet adskilles evidensbaseringen fra den nyeste forskning, der præsenteres som et selvstændigt element, som ikke indgår i definition af evidensbaseret, der knyttes til dokumentation, evaluering og handling og styring – det at ”der bliver fulgt op på indsatsen”. Her er der tale om en lokal evidens, idet definitionen kan rumme specifikke og konkrete situationelle og individuelle forhold og erfaringer.

Begreberne kombineres anderledes i følgende citat, hvor viden, dokumentation og evaluering knyttes til evidens, der kan sikre effektive handlinger.

”Herning Kommunes tilgang til arbejdet med børn og unge skal være baseret på den nyeste forskning og viden – og der skal være fokus på, at de indsatser der gives, også har den ønskede effekt. Det betyder, at Herning Kommune i arbejdet med børn og unge vil fremme den evidensbaserede tilgang. Den evidensbaserede tilgang betyder, at der arbejdes systematisk med dokumentation og evaluering med fokus på kvalitetsudvikling og effekten af de forskellige indsatser.” (Herning Kommune: Budget 2010-2013)

Evidens præsenteres også her som et lokalt begreb, der handler om det konkrete og specifikke arbejde med dokumentation og evaluering, der skal sikre den ønskede kvalitet og effektivitet i netop Herning Kommune. Den nyeste forskning og viden indgår dog i dette citat uden, at det er helt klart, hvor vidt dette er en del af det at arbejde evidensbaseret.

Evidensbegrebet knyttes også andre steder i materialet til videnskabelig viden. Her ses en forestilling om, at evidensbaseringen kræver et systematisk arbejde med en metode, men at egne erfaringer og kontekst inddrages:

”Jamen evidens det er jo, hvor vi går ind og ser på metoder og siger okay, hvad har vi af forskning på området. Det er specielt det, jeg er optaget af på dagtilbudsområdet. Altså vi fik jo – nu springer jeg lidt i det. Altså vi fik jo evalueringsinstituttet og på dagtilbudsområdet har vi jo ikke haft noget. Det har kun været, hvad vi selv opsøgte og derfor så synes jeg jo, at det er spændende, at nu kan man mere gå ind og se på, hvad siger forskningen egentlig og hvordan kan vi bruge den forskning? Altså for at styrke den forskning, der er der eller for at sige, jamen okay nu må vi lidt hen af en anden landevej og se, hvad der så sker. Det er det jeg synes der er det epokegørende her og på den måde, som vi talte om inden det her, det er det systematiske i det. I metodevalget. Hvad er det for en metode? Vi kan få en palet af metoder og hvad er det vi vælger? Og at vi går systematisk til værks i forhold til det. (Interview med Dagtilbudschef)

Forestillingen om at en bestemt metode indgår i en ”palet af metoder”, det så er op til de professionelle at vurdere relevansen af og benytte i forskellige sammenhænge, understreger

forståelsen af, at arbejdet med evidens må inddrage det kontekstuelle og situationelle. Citatet indeholder en forståelse af, at den forskningsbaserede viden ikke kan appliceres direkte, men må fortolkes lokalt i forhold til de specifikke forhold. Der er i højere grad tale om en forståelse af praksis som evidensinformeret end evidensbaseret.

Evidensbegrebet bruges også i en mere global forståelse, hvilket ses, når der eksplicit eller implicit forventes, at arbejdet med de evidensbaserede metoder har en bestemt forudsigelige effekt.

”Det centrale for mig i det, det er, at man arbejder med viden og metoder, som man ved fungerer. Det er nok det, der har betydet allermest for mig. Og ikke nok med at man ved det fungerer, når man går ind i det, så kan man se, at det fungerer” (Interview med Pædagogisk Leder i Børn og Unge)

I citatet underbygges metodernes effekt med henvisning til erfaring, men forestillingen er, at metoden naturligvis ”virker som lovet”, hvilket de professionelle vil få bekræftet, når de først går i gang med arbejdet med metoderne. Samme forestilling om global evidens fremgår af følgende beskrivelsen af en af de evidensbaserede metoder på en af kommunens institutioner:

”Dokumenterede erfaringer fra Norge, Island og USA viser, at PALS forebygger og reducerer problemadfærd hos skolebørn. Modellen omfatter hele skolen, og for at opnå den ønskede effekt kræves af alle, der er tæt på børnene i hverdagen, deltager aktivt: lærere, pædagoger, forældre, rengøringspersonale, skolesekretær, pedel samt behandlersystem.” (Fristedet:PALS)

Her ses en forståelse af, at evidensbaserede metoder bygger på viden, det er muligt at flytte fra en kontekst til en anden. ”At gøre metoden rigtig” vil sige at følge manualen, og hvis det lykkes, vil den ønskede effekt være opnået.

Evidens er her lig en garant for den ønskede effekt. Denne forståelse ses meget tydeligt, når kommunen præsenterer en beregning af, hvordan arbejdet med (blandt andet) evidensbaserede metoder vil betyde, at flere børn kan forblive i normalområdet og derved gøre det muligt at opnå besparelser på specialundervisning. Under overskriften ”Kurven knækker i 2011” står

”Der er afsat 14 millioner kroner til udvikling af disse tiltag. Forventningerne er at udgiftskurven på specialundervisningen knækker i løbet af 2011. Fra 2013 og frem er der beregnet en besparelse på specialundervisningen på ca. 5 millioner kr. om året.” (Herning Kommune: Knæk kurven)

En sådan forudskrivning bygger på en forståelse af, at evidensbaseringen betyder, at det er muligt at operere med kausale årsag- virkningsmodeller. At arbejdet med de evidensbaserede metoder har en forudsigelig effekt uanset lokale faktorer.

I materialet italesættes en opfattelse af, at de evidensbaserede metoder kun retter sig mod bestemte dele af den pædagogiske praksis. Indeholdt i denne opfattelse er en forståelse af, at en stor del af det pædagogiske arbejde er bestemt af pædagogens personlighed, og at de evidensbaserede metoder ikke vil ændre dette.

Dagtilbudschef: Jamen det tror jeg aldrig man kan. Fordi hvis man er uddannet som pædagog. Så har man jo sine egne pædagogiske holdninger til tingene. Og idet at du går ud og bruger din egen krop, din egen adfærd i det pædagogiske arbejde. Og det er jo det, man gør. Pædagogerne er jo rollemodeller i forhold til børnene. Bare i den måde de agerer på, taler på, det påvirker børnene. Så den kan du aldrig tage fra. Jeg tror aldrig man som pædagog bare kan sige "nu tager jeg den der metode og den agere jeg efter og så er jeg bare bygget helt ind i den". Og det tror jeg heller ikke at man skal. Fordi du har jo din personlighed. Den vil altid komme frem.

(...)

Interviewer: I den her bog "De Utrolige År" der står der faktisk, at hvis metoden ikke får nogen effekt, så er det fordi pædagogerne ikke arbejder systematisk nok.

Dagtilbudschef: Ja, jamen, det er jo også det vi taler om, hvis nogen siger: "Jamen, kan vi ikke bare gå ind og bruge lidt af det?". Nej, du skal gå ind og bruge metoden og bruge systematikken. Men når du går ind og bruger en metode og en systematisk, så, er der jo stadigvæk et menneske bag. Det er det menneske bag jeg taler om også.(Interview med Dagtilbudschef)

Citaterne illustrerer en forestilling om, at metoderne nok betyder, at pædagogen må ændre praksis, men at dette ikke betyder, at pædagogen reduceres til én, der blot agere efter en manual. Pædagogen vil vedblive "at være sig selv" selv om vedkommendes handlinger i høj grad er foreskrevet af en manual, da metoderne giver plads til pædagogernes personlighed. Den pædagogiske praksis fremstår i denne forestilling som et resultat af den evidensbaserede metode og de involverede pædagogers personligheder.

Helt gennemgående ser vi en forestilling om, at arbejdet med evidens kan sikre faglig og økonomisk målopfyldelse. At arbejdet med evidens sikrer effektivitet og kvalitet i styringen af det pædagogiske område og i de pædagogiske handlinger. Arbejdet med de evidensbaserede metoder betyder således, at pædagogerne opnår de ønskede resultater til gavn for kommunens økonomi, borgere og ansatte.

Det økonomiske aspekt fremhæves meget eksplicit i kommunens beskrivelser af arbejdet med de evidensbaserede metoder. Brugen af PALS og LP metoden præsenteres som tiltag i forbindelse med at reducere kommunens udgifter til specialundervisning og specialtilbud som beskrevet. Arbejdet beskrives som en investering, der via øget målopnåelse tjener sig ind. (Herning Kommune: Knæk kurven)

I materialet italesættes arbejdet med evidens som en modsætning til en tilfældig "prøven sig frem" i det pædagogiske arbejde, som ifølge informanten var fremherskende førhen:

Ja, det er jo det jeg synes. At den styrker den. Fordi vi får nogle. Vi får et element mere ind og der hvor forskningen så også har været inde. Og det synes jeg jo er interessant, fordi vi på dagtilbudsområdet, der har vi jo typisk været. Jamen okay vi går ud og gør noget og hvad er så resultatet af det. Og det er det så, man går ud og forsker på et område og kan sige det her, på det og det område, så meget kan det flytte. Der kan ske en udvikling som er til gavn for det

enkelte barn. Det sætter det i et andet perspektiv synes jeg. Fordi før hen var det jo meget op til den enkelte institution, til den enkelte pædagog at tænke over, jamen okay rykker det her jeg gør eller gør det ikke? Og så har en udefra kommende kunne komme og give noget sparring: "man kunne måske også prøve..". Men her går vi ind og ser: Hold da op – der er nogen der har forsket i det og sagt at det virker" (Interview med Dagtilbudschef)

Evidensbaseret fremstilles som et opgør med en "tilfældig" pædagogik, hvor de pædagogiske tiltag var vilkårlige og først blev reflekteret retrospektivt. Praksis var i denne forståelse et resultat af den enkeltes subjektive vurderinger af, hvorvidt vedkommende lykkedes med sine forehavender - evt. suppleret med andres lige så vilkårlige og subjektive bud på, hvordan man evt. også kunne gøre. En pædagogik uden mandat og autoritet til at sige, at noget var bedre end noget andet.

Sideløbende med at evidensbaseret præsenteres som en udvikling fra en tilfældig pædagogik til den mest effektive pædagogik, præsenteres evidensbaseret som et opgør med en bestemt pædagogisk kultur. Her beskrives en udvikling fra en pædagogisk arv, som i dag ikke giver den ønskede målopfyldelse, til en tilgang, der matcher nutidens pædagogiske opgaver.

En del af denne arv er et fokus på det individuelle barn, som beskrives som en barriere i implementeringen af de evidensbaserede metoder. En barriere som nødvendigvis må nedbrydes til fordel for en mere tidssvarende og effektiv pædagogik.

Men det er også derfor jeg er meget obs på det. For jeg kan jo godt nogen gange mærke på institutionslederne at det stritter lidt på dem. De har en kulturarv, det har vi jo på det pædagogiske område, omkring det individuelle barn og sådan noget. Men det er jo spændende, for vi må også sige, når vi ser på det specialiserede område, at det er jo heller ikke alting der lykkes. Så vi må ind og finde andre veje at gå. (Interview med Dagtilbudschef)

3: Opfattelser af forholdet mellem forvaltningens arbejde og praksis

Forestillingen om, hvordan forvaltningens arbejde med evidens hænger sammen med arbejdet med evidens i de enkelte institutioner, afspejler, at kommunen opererer med forskellige og modsætningsfulde forståelser af evidens.

I materialet ses en forståelse af global evidens, men også af lokal evidens: Global evidens indeholder en forestilling om, at forvaltningen udvælger manualbaserede metoder, der kan implementeres, og hvis de følges loyalt, giver de ønskede resultater. Lokal evidens indeholder en forståelse af, at forvaltningen i samarbejde med praksisniveauet udvikler arbejdet med de evidensbaserede metoder, som indgår som ét pædagogisk værktøj ud af flere, den professionelle har til rådighed og kan benytte sammen med egne faglige vurderinger og erfaringer. Begge forestillinger optræder i materialet i forskellige variationer.

Flertydigheden går igen i kommunens beskrivelser af, hvem der har taget initiativet til at arbejde med evidens og på hvilket grundlag.

Vi ser en opfattelse af, at arbejdet med evidens kommer indefra og nedefra: Fra de professionelle, fra kommunens forvaltning og politikere. Arbejdet med evidens er lige så stillet vokset frem via en ligeværdig dialog mellem forskellige parter i kommunen.

Interviewer: Når du siger det har en politisk bevågenhed, så er det fordi Herning Kommune gerne vil være en evidenskommune. Ved du hvor det politiske ønske eller vision kommer fra? Nu ved jeg godt du ikke har været her så længe.

Dagtilbudschef: Jamen jeg tror, det kommer via dialogen. Og så har der selvfølgelig været nogen ansatte, der har bragt det ind. Det tør jeg ikke sige. (Interview med Dagtilbudschef.)

”Historisk set er de forskellige programmer opstået i forskellige arenaer uden formel styring og koordination og har ikke været del af en langsigtet strategisk planlægning” (Herning Kommune: Evidenskoordinator i Børn og Unge)

Men vi ser også en opfattelse af, at arbejdet med evidens er et resultat af forandringer i den måde, kommunerne styres på, og således kommer udefra.

”Arbejdet med metoderne går hånd i hånd med de øgede krav om dokumentation af praksis, der gennemsyrrer den sociale sektor.” (Herning Kommune: Evidenskoordinator i Børn og Unge)

Vi ser ikke, at de disse to opfattelser kolliderer i materialet, tværtimod fremføres de som noget ”der går hånd i hånd” og derfor ikke gør det relevant at udpege den ene part som mere initiativrig eller magtfuld end den anden.

Samarbejdet mellem kommunen og Servicestyrelsen om at udvikle og implementere forskellige evidensbaserede metoder fremstilles ligeledes ligeværdigt i forhold til initiativ og beslutninger.

Viborg Kommune

Arbejdet med evidens inden for børn- og ungeområdet

Viborg Kommune er kendetegnet ved, at arbejdet med evidensbaserede metoder indgår på lige fod med andre metoder og redskaber som didaktiske modeller og dokumentationsformer i forvaltningens præsentation af daginstitutionernes arbejde. Evidensbegrebet tildeles således ikke i samme grad som i Ikast-Brande eller Herning Kommune en særlig position i kommunens materiale. Kommunen er påbegyndt arbejdet med metoden ECERS i 2011 og arbejdet er derfor i en indledende fase. Nogle få dagtilbud er i 2011 i gang med at afprøve metoden, som fra 2012 skal benyttes af alle institutioner. 93 % af lederne i Viborg Kommune svarer, at de arbejder med evidensbaserede metoder eller forventer at gå i gang. Her af angiver 48 %, at de lader sig inspirere, men aldrig har brugt et egentligt program. 29 % angiver, at de arbejder systematisk med evidensbaseret pædagogik og 26 % angiver, at de ikke er påbegyndt arbejdet men forventer at gå i gang. At ca. en 1/3 af lederne i kommunens daginstitutioner angiver, at de arbejder systematisk med evidensbaseret pædagogik, tolker vi som et udtryk for, at opfattelsen af, hvad dette indebærer, er mere rummelig i Viborg end i Ikast-Brande og Herning Kommune, der mere entydigt udpeger bestemte metoder som evidensbaserede.

Når kommunen skal præsentere ECERS på deres hjemmeside, skriver de.

ECERS er en metode eller et program, der kan anvendes som selvevalueringsredskab til evalueringen af den pædagogiske praksis. Det kan også anvendes som redskab til at holde forbindelse mellem læreplaner og praksis. Gør vi det, vi siger vi gør? ECERS er et forskningsbaseret værktøj, hvor der er opstillet parametre for god og dårlig pædagogisk praksis, og hvor der gives point fra 1-7. (Viborg Kommune: Læreplaner. En vejledning til det pædagogiske personale i Dagtilbud)

Kommunen vælger i ovenstående beskrivelse at bruge begrebet forskningsbaseret frem for evidensbaseret til beskrivelse af ECERS. Udover ECERS bruger Viborg kommune følgende modeller: SMTTE - modellen, 7- kanten, Praksisfortællinger, LP- modellen, Marte Meo – metoden, ICDP-metoden. Disse bliver præsenteret som systematiske modeller og har i italesættelsen samme position i materialet som ECERS. ECERS som evidens/forskningsbaseret metode bliver ikke fremhævet som mere virksom eller kvalitetssikrende end de andre metoder og indgår i kommunens vifte af metodiske tilbud på lige fod og med samme vægtning som ikke- evidente metoder.

I undersøgelsen af Viborg Kommunes hjemmeside viser det sig altså, at begrebet evidens er helt fraværende. Dette fravær kan umiddelbart tolkes som, en ikke- vægtning af den evidente tilgang i det pædagogiske arbejde i Viborg Kommune, men evidensbegrebet bliver mere tydeligt i interviewet med kommunens pædagogiske projektkonsulent, som er igangsætter af ECERS som evalueringsmetode for den pædagogiske praksis i Viborg. Hun fortæller, at

Viborg Kommune er blevet introduceret til ECERS metoden via CEPRA¹, som har oversat ECERS fra amerikansk til dansk. Kommunen har lavet kontrakt med CEPRA, hvis rolle har været at give oplæg og adgang til diverse ECERS- materialer.

Viborg er som beskrevet i startfasen af indførslen af ECERS som evaluerings og evidensbaseret metode. I forhold til kommunens deadline for implementeringen, er planen, at ECERS bliver introduceret til alle institutionsledere på et lederseminar i efteråret 2011, og umiddelbart herefter forventes det, at alle er klædt på til at gå i gang. Fremadrettet skal CEPRA være med til at kvalitetssikre selve brugen af metoden, så den bibeholder sin evidens og her har kommunen lavet en skitse til en implementeringsplan, hvor alle institutioner i løbet af foråret 2012 skal have foretaget en evaluering ved hjælp af ECERS på alle læreplanstemaerne.

Status for implementeringen medio juni 2011 er med informantens ord at:

Vi har ingen der reelt har implementeret ECERS som evalueringsmetode, men flere der prøver sig frem med metoden. (Interview med pædagogisk projektkonsulent)

På nuværende tidspunkt findes der derfor ikke nogen systematisk dokumentation for, at ECERS har udviklet den pædagogiske praksis, da kun enkelte institutioner har anvendt ECERS som evalueringsmetode, og disse institutioner har kun brugt metoden delvist. De har altså ikke brugt metoden systematisk i forhold til evaluering af alle de 30 parametre, som ECERS foreskriver for god kvalitet i pædagogisk praksis. De institutioner, som har anvendt ECERS har tilbagemeldt til informanten, at metoden har betydet en bevidstgørelse af, hvad god praksis er. I forhold til gennemsigtighed og synlighed af evalueringerne for borgere, forældre og det politiske system, så er ECERS sat op i en survey, hvor institutionslederne skal indtaste resultaterne, som vil kunne ses på institutionens hjemmeside.

Forståelser af og argumenter for evidens og evidensbasering

Fokus i kommunens diskurs på hjemmesiden er børnene og deres læring, altså produktet af de pædagogiske metoder og ikke så meget baggrunden for metoderne eller, hvorfor de lige har valgt disse metoder fremfor andre. Ved beskrivelserne af ECERS er der ingen yderligere forklaring på, hvorfor det er godt, at metoden er evidens - eller forskningsbaseret.

I Interviewet viser det sig, at Viborg Kommune har et ønske om, at ECERS skal øge kvaliteten i den pædagogiske sektor, hvor evidensbaseringen skal give anledning til pædagogernes refleksion over egen praksis:

Det skulle jo gerne være sådan at det giver anledning til en kvalitetsudvikling. At man får reflekteret over den pædagogiske kvalitet. At man sætter sig nogle nye mål. Og at man bliver

¹ Nationalt Videncenter for evaluering i praksis

bevidst om nogle ting som man ikke har været bevidst om før. Det skulle gerne være med til at udvikle kvaliteten i vores dagtilbud. (Interview med pædagogisk projektkonsulent)

Når dette er sagt, så udtaler informanten samtidig, at evidensbegrebet ikke fylder meget i dagligdagen på forvaltningsplanet.

Man kan sige, i al almindelighed, så er det jo er ikke noget vi går og tænker over. Om det nu er evidensbaseret al den praksis, som vi udøver ude i vores institutioner og som der er... Men når vi nu skal ind og sige hvad det er for en kvalitet vi skal have i vores dagtilbud, så kommer vi jo til at diskutere; jamen hvad er kvalitet og hvem har definitionsmagten på hvad kvalitet er. Er det mig eller er det dig eller hvem er det? Og vi har jo alle sammen en forståelse af kvalitet. Så i den sammenhæng finder vi ud af, at vi er nødt til at vide noget. Noget som der er et belæg for at kunne sige. Og det er dér hvor vi begynder at adoptere nogle ting som er evidensbaserede. Noget evidensbaseret viden om; hvad er god kvalitet i den pædagogiske praksis? Så man kan sige, at det har nok ikke sådan - indtil nu - haft den større betydning. Det er ikke sådan noget vi har været enormt bevidste om; at vi kun bruger evidensbaseret viden. (Interview med pædagogisk projektkonsulent)

Evidensbegrebet (metoden) synes at være indført for at skabe enighed i kommunen og udradere en art af ”kvalitetsrelativismen”, da evidensbegrebet bibringer diskussionen en vej, - et belæg, som skaber enighed om, hvad kvalitet er.

Til spørgsmålet om, hvorfor ECERS blev valgt som evalueringsmetode fremfor andre svarer projektkonsulenten:

ECERS så interessant ud. Det kunne jeg mærke i forhold til min pædagogiske viden og min pædagogiske praksis – så kunne jeg mærke, det her det gav god mening. Fordi det var ikke individbaseret. Det var baseret på den pædagogiske praksis, altså på de rammer man skaber - læringsmiljø. Og det var det jeg tænkte var vigtigt. For der er jo nogen der arbejder med noget individbaseret og det gør vi ikke. Det er for omfattende, synes jeg. (Interview med pædagogisk projektkonsulent)

I argumentet for valget af ECERS bliver evidensbaseringen ikke nævnt, men derimod bliver det fremhævet, at ECERS giver retningslinjer for de kontekstuelle rammer frem for individstyring. En anden iøjnefaldende ting ved citatet er, hvor følelsesbåret valget af metoden beskrives. Udtalelser som ” *Det kunne jeg mærke*”, ” *- det er vi faldet for*” viser at følelser, erfaringer og pragmatiske hensyn fremhæves i forhold til metodens effektivitet og systematik. Når projektkonsulenten senere nævner metodens evidensbasering, knyttes argumentet ikke til evidensbaseringen i sig selv, men til det forhold om ECERS metoden passer til praksis.

Selvom metoden er evidensbaseret kan I godt sætte jeres personlige præg på. Men på baggrund af det her. Der er udviklet noget her som vi kan bruge. Og man kan sige, man skal tænke sig rigtig meget om når man tager noget ind. For man kan finde masser af evidensbaseret viden, men som ikke giver mening i praksis. Som man som pædagog synes: Det her, det gider vi simpelthen ikke at arbejde med. Det er for langt væk fra vores... derfor

så har vi fundet noget – det her er det nærmeste vi er kommet. (Interview med pædagogisk projektkonsulent)

Projektkonsulenten argumenterer for, at ECERS i højere grad en anden evidensbaseret viden, giver pædagogen mulighed for udvisning af dømmekraft og tillægger denne metode en større meningsfyldthed for praksis. Hendes tilgang til implementering af ECERS kan siges at være, at metoden skal passe til praksis og ikke omvendt.

Det er svært at udlede præcist, hvorfor Viborg kommune har valgt at arbejde med den evidensbaserede metode ECERS. Informanten har ikke meget fokus på, hvad det er ECERS indeholder, og hvad det er metoden kan, udover at skabe kvalitet. Samtidig giver hun ikke udtryk for, at metoden er valgt, fordi der mangler kvalitet i Viborgs institutioner. Metoden synes valgt fordi den kan skabe enighed omkring begrebet kvalitet og dokumentere kvalitet. Ifølge ovenstående argumentation for indførslen af ECERS har informanten større fokus på forvaltningens kvalitetsstyring end på barnets læring i institutionerne og derved, at metoden er indført mere på baggrund af et kommunalt behov end et pædagogisk behov.

1: Evidensbegrebets position

Forvaltningen er udpræget evidenspositiv, hvilket kommer til syne igennem hele interviewet med kommunens pædagogiske projektkonsulent. På intet tidspunkt udtrykker informanten tvivl om, hvorvidt kommunen burde indføre evidensbaserede metoder. Samtidig skriver Viborg Kommune sig ind i en position, som tror på, at evidente metoder, på trods af forskellige forhindringer og udfordringer, er med til at sikre faglig og økonomisk effektivitet i den pædagogiske praksis. Denne effektivitetslogik skaber som konsekvens en diskurs, hvor det bliver legitimt at udgrænse den pædagogiske diskussion og samtale som spild af tid.

Ved I hvad, vi behøver ikke at gå ud og definere hvad kvalitet er, for her er beskrivelse af hvad kvalitet er. Okay - der er belæg for at sige det her – vi har forsket i det her i 30 år og vi har fundet ud af at når den pædagogiske praksis og børn skal udvikle deres sproglige formåen, så skal det være på den og den og den måde det kan gøres.

Og senere

Jeg tænker altså.... Jamen i forhold til, at man selv skulle vurdere om man nu gør sit arbejde godt nok hvem er det der skal evaluere og hvad skal vi evaluere i forhold til? Man kan sige, at der er en masse arbejde der er gjort for én. Man behøver ikke at spekulere på; hvad er det for nogle mål vi skal sætte op. Her er altså nogle kvalitetsmål som vi ikke behøver at bruge tid på. Det er der: Værsgo, det er sådan her vi gerne vil have det. (Interview med pædagogisk projektkonsulent)

Med effektivitetsdiskursen ligger der et optimeringsønske bag indføringen af de evidente metoder. ”Mere kvalitet for samme eller mindre penge” eller ”kunne vi ikke gøre det lidt smartere”.

Herved indskrives evidensdiskursen i Viborg Kommune sig i den generelle samfundsmæssige diskurs, hvor der i disse år eksperimenteres med forskellige måder at styre og effektivisere velfærdstaten.

2: Evidensbegrebets betydning

Informanten har hovedsageligt en forståelse af evidensbegrebet som en del af den videnskabelige logik og derved forbinder begrebet med en global evidensforståelse. På spørgsmålet om, hvad evidensbegrebet betyder, siger hun:

Jamen hvis man skal forstå det ud fra en teoretisk ramme, så er det jo det som jeg prøver at beskrive. At hvis noget skal være forskningsbaseret, så skal det være noget der kører over et langt forløb hvor man har været ude at undersøge ting ud fra nogle teoretiske parametre som gør at man kan kalde det forskning.

Altså ren... sådan akademisk tradition.

Og senere:

For at man skal kunne sige at noget er evidensbaseret, så er det vel at man skal kunne sige, at det er ud fra noget som forskningen siger. Man skal kunne sige, at der er noget dokumentation og så videre. At der er en hel masse ting der ligger til grund for hvad der er forskningsbaseret viden. Det skal være... det skal både trianguleres og så videre og så videre. Der er en helt masse ting der gør det. (Interview med pædagogisk projektkonsulent)

Informanten bruger den akademiske forklaring til at understøtte en global evidensforståelse, hvor det videnskabelige hentes ”udefra” og knyttes til pædagogisk praksis for at give pædagogisk praksis legitimitet ” Man kan sige at der er noget dokumentation”. Samtidig udtaler informanten, at den videnskabelige evidensforståelse også har til formål at udvikle praksis inde i institutionerne:

Jamen det kan være med til at tilføre noget systematik Man kan sige, man har for eksempel 30 parametre heroppe for, hvad der er god kvalitet i den pædagogiske praksis. Så kan man sige: Jamen vi prøver lige at få det tjekket i vores praksis. Så kan man sige, det er én gang om året man skal have tjekket op på: gør vi nu det vi tror vi gør? På baggrund af de parametre. Det kan være med til at skabe systematik og være med til at skabe fokus på kvaliteten og være med til at få... Ja, at man laver nogle refleksioner i ens pædagogiske praksis som er med til at udvikle den pædagogiske praksis (Interview med pædagogisk projektkonsulent)

Den videnskabelige evidensforståelse i form af ECERS ønskes altså også at skabe en selvevalueringskultur ” gør vi det vi siger vi gør” som skal føre udvikling og øget kvalitet til den pædagogiske praksis samtidigt med at pædagogisk praksis kan dokumentere, at det virker.

3: Opfattelser af forholdet mellem forvaltningens arbejde og praksis

Det globale videnskabelige evidensbegreb er primært en diskursiv praksis, som kun bliver brugt i netop talen. Som en sidebemærkning fortæller projektkonsulent, at kommunen i praksis bruger evidensbegrebet kommunalt lokalt. Det viser sig, at forvaltningen har fået

lovning på at tilpasse ECERS til de lokale forhold. De er ved at få godkendt 3 parametre af CEPRA heri bl.a. miljø og overgange. For som projektkonsulentten siger ”vi er bare nødt til at have det til at passe ind i vores sammenhæng.”

Samtidig bliver italesættelsen af det videnskabelige evidensbegreb fra forvaltningen side brugt til at italesætte et modbillede af en ”før – evident” pædagogfaglig tilgang. Informanten udtaler:

Jamen, altså fordi vi jo gør rigtigt meget som vi tror virker. Men virker det? Virker det nu rigtigt? Og det ved vi egentlig faktisk ikke noget om. Pædagog-faget er enormt handlingsorienteret. Hvis vi mærker det vil vi godt ...; det prøver jeg lige. Det tænker jeg, det hører lidt med til det fag. Ikke der hvor man ligesom stopper op og siger; jamen er der nu belæg for at kan sige det her? Men det tænker jeg, det skal man, for at man kan få forståelsen for at det er rigtigt. Så skal man have en eller anden akademisk tilgang til det. Og det har vi ikke. (Interview med pædagogisk projektkonsulent)

Det videnskabelige evidensbegreb bliver altså også brugt til at kritisere den ”før evidente” pædagogiske handling som impulsiv, ”jeg får en ide og så gør jeg det” og den evidente metode som en reflektiv ”stoppen op”, som giver validitet til og udvikling i pædagogisk praksis. Projektkonsulentten placerer derved evidensbegrebet som en nødvendig overbygning på pædagogisk handling.

En lignende tendens i diskursen er, at informanten laver en skelnen mellem de ”gamle” erfaringsbaserede metoder og det ”nye” i form af evidensbaserede metoder. Hun fortæller følgende om, hvad evidensbegrebet bidrager med i pædagogisk praksis

Det er erfaringsbaseret viden vi har brugt i vores pædagogiske praksis. Vi har arbejdet ud fra teori og alt det der som vi lærer på vores seminarier og som vi har haft i efteruddannelsesforløb. For eksempel inklusionstankegangen. Men det er nogle teorier der bliver øst ud – der kommer ligesom ikke nogle metoder med kan man sige. (Interview med pædagogisk projektkonsulent)

Informanten fremstiller den erfaringsbaserede viden som værende teoretisk viden som pædagoger undervises i, som så skal omsættes til pædagogiske metoder af pædagoger. De evidensbaserede metoder er præfabrikerede metoder, som gives færdige til pædagogerne. De evidente metoder kan derved tolkes som opfyldelsen af et oplevet tomrum mellem teori og praksis, som igen sikre en ensartethed. Samtidig italesætter informanten en opdeling i det pædagogiske personale mellem de ”nye” professionsbachelorpædagoger og de ”gamle” professionspædagoger. Om pædagoger er positive eller skeptiske overfor de evidente metoder knytter sig ifølge informanten til dette generationsskel.

Nogen pædagoger begynder at stille spørgsmål: Nej det kan da ikke passe, det passer slet ikke til vores... Det er også Amerikansk undersøgelser og Amerikanske forhold. Det passer ikke ind til os(griner). Og så er der nogle andre pædagoger der siger: Nej, det kan vi ikke lave om på for det er evidensbaseret, det kan vi ikke pille ved. Så der er – altså der kommer også en dialog mellem pædagogerne, Det kan jeg høre. Og det var nogle nyuddannede

pædagoger i forhold til nogen der har været med i mange år ikke? (Interview med pædagogisk projektkonsulent)

Der er en implicit viden i det pædagogiske felt om, at nyuddannede pædagoger har en højere grad af teoretisk og videnskabsteoretisk viden. Om man er skeptisk eller positiv overfor de evidensbaserede metoder bliver altså opfattet som værende et udslag af uddannelse.

Viborg kommune er lige gået i gang med at indføre ECERS på tidspunktet for vores undersøgelse, og dette kan være grunden til det store fravær af refleksioner og argumentationer overfor valget af ECERS som evidensbaseret metode, både på hjemmesiden og i interviewet. Fokus på indholdet af den evidente metode og hvad den beviseligt burde kunne i forhold til børnene, er fraværende og diskursen er primært koncentreret omkring det organisatoriske plan.

Informanten italesætter primært evidensbegrebet og de implikationer, dette begreb fordrer, som det gode; - som en brobygger mellem teori og praksis, - som en måde at skabe enighed på og som kvalitetsfremmende. Med italesættelsen af evidensbegrebets betydning knytter projektkonsulenten begrebet til den videnskabelige logik, og med denne kobling kommer hun til at lave nogle skarpe opdelinger i den pædagogiske praksis mellem erfaring og videnskabelighed- mellem gamle og nye pædagoger, mellem handling og refleksivitet. Men med denne diskurs skaber hun derved, bevidst eller ubevidst, et modbillede af den ”før - evidente” praksis som forkert. Diskursen om evidens opnår derved en status som bliver svær at modsige af pædagoger som kunne være uenige, da en eventuel ”ikke – evidente” pædagogiske praksis, i dette dualistiske perspektiv, næsten automatisk vil fremstå ikke-faglig eller gammeldags.

Sammenfatning

I denne rapport har vi beskrevet arbejdet med evidensbaserede metoder i dagtilbud i Ikast-Brande, Herning og Viborg Kommune. Ved hjælp af interviews med ansatte i børn- og ungeforvaltningerne, spørgeskemaundersøgelser blandt kommunens dagtilbudsledere og en diskursanalyse af kommunens offentligt tilgængelige materiale på deres hjemmesider har vi dels undersøgt, hvilke metoder der anvendes, og hvor udbredt arbejdet med disse metoder er, dels undersøgt holdninger og forståelser af evidens og evidensbaserede metoders brug og relevans i dagtilbud. I det følgende vil vi sammenfatte vores kortlægning af arbejdet med evidensbaserede metoder i dagtilbud. På tværs af de tre kommuner tegner sig en række fælles tilgange til og forståelser af arbejdet med evidens, men også en række markante forskelle.

Vores spørgeskemaundersøgelse viser, at langt størstedelen af lederne af dagtilbud i de tre kommuner, vi har undersøgt, angiver, at de arbejder med evidensbaserede metoder eller forventer at gå i gang med det. Dette stemmer overens med forvaltningernes udmeldinger om, at de alle betragter evidens som et væsentligt og værdifuldt begreb at arbejde med på daginstitutionsområdet og forventer at øge arbejdet med evidensbaseret i fremtiden. Forvaltningerne giver alle udtryk for, at flere institutioner skal inddrages, og arbejdet med metoden eller metoderne skal udvikles og systematiseres. Historisk har evidensbegrebet sit udspring i lægevidenskaben og er efterfølgende forsøgt udbredt til det sociale og senest det pædagogiske område (Buus, A.M., Grundahl T.H., Hamilton, S.D.P., Rasmussen, P., Thomsen, U.N., Wiberg, M. 2012a). At evidensbegrebet benyttes i forbindelse med daginstitutionsområdet er således en relativ ny tendens, men vi kan på baggrund af vores undersøgelse konkludere, at evidensbegrebet er blevet etableret som et centralt begreb inden for daginstitutionsområdet for de kommunale forvaltninger og daginstitutionsledere, som alle kan forholde sig til evidensbegrebets placering i forhold til den pædagogiske praksis, de står i spidsen for. Dette gælder i Ikast-Brande og Herning Kommune, der fra begyndelsen af årtusindskiftet har arbejdet med evidens på børn og ungeområdet, men også i Viborg, hvor en repræsentant fra forvaltningen fortæller, at kommunen først lige er gået i gang med at arbejde med en evidensbaseret metode.

Forvaltningsniveauet fremlægger alle evidensbaseringen som en entydig positiv udvikling. Vi ser således udelukkende evidensoptimistiske positioner italesat i interviews og skriftligt materiale, der beskriver arbejdet. Her kobles brugen af de evidensbaserede metoder til øget målopfyldelse, forstået som effektivitet og kvalitet. Forvaltningsniveauet italesætter de evidensbaserede metoder som værdifulde for forvaltning, for praktikere og brugere, idet alle niveauer deler ønsket om, at de pædagogiske institutioner leverer en pædagogik, der virker. Arbejdet med evidensbaserede metoder fremstilles som en tiltrængt effektivisering og modernisering af den pædagogiske praksis af forvaltningsniveauet. Vi ser på dette niveau en forestilling om, at de evidensbaserede metoder erstatter en tilfældig prøven-sig-frem, som har været kendetegnende for den pædagogiske praksis førhen. Arbejdet med metoderne kræver, at gamle antagelser og vaner, som har præget den pædagogiske praksis, erstattes af nye. Metoderne kræver en faglig omstilling af de involverede pædagoger. Dette stemmer delvist overens med ledernes opfattelser af de evidensbaserede metoder. Flertallet ser mange fordele

ved arbejdet og peger blandt andet på, at brugen af metoderne skaber refleksion og diskussion i personalegruppen. En del ledere giver dog også udtryk for, at arbejdet har ulemper som en øget politisk styring, der kan begrænse kreative løsninger og over halvdelen af lederne peger på øget papirarbejde som en ulempe.

Evidensbegrebet er som udgangspunkt ikke entydigt, og fremstilles heller ikke sådan af de tre kommuner. Evidens bruges i alle tre kommuner både i betydningen lokal evidens og global evidens (Buus, A.M., Grundahl T.H., Hamilton, S.D.P., Rasmussen, P., Thomsen, U.N., Wiberg, M. 2012a). Begrebet bruges således både i betydninger, som kan rumme specifikke og konkrete situationelle og individuelle forhold og erfaringer, men også i betydninger som udtrykker, at evidens dækker kausale årsags- virkningsforhold mellem metoden og dens virkning uanset den specifikke kontekst. Evidens bruges på forvaltningsniveauet til at udtrykke, at der foreligger en videnskabelig viden om, at bestemte tiltag har en bestemt effekt – men i alle kommuner understreges metodernes værdi også med henvisning til egen erfaringer.

Evidensbegrebet står centralt, når Ikast-Brande og Herning Kommune præsenterer deres arbejde indenfor børn og ungeområdet på deres hjemmeside. Begrebet bliver i begge kommuner brugt til at karakterisere kommunens tilgang generelt og fremhæves eksplicit som særligt betydningsfuldt ved at blive defineret i kommunernes materiale. Begge kommuner fastslår meget entydigt, hvilke metoder der er evidensbaserede og fremhæver netop dette forhold i deres kommunikation om de indsatser, der arbejdes med på børn og ungeområdet. Viborg Kommune der i mod, nævner ikke begrebet evidens på kommunens hjemmeside, heller ikke i præsentationen af den evidensbaserede metode kommunen har valgt at arbejde med. Kommunen præsenterer en række metoder, modeller og værktøjer, dagtilbuddene kan arbejde med, uden at nogle fremhæves som mere værdifulde end andre. Dette kan muligvis forklare forskellen mellem forvaltningsniveauets opfattelse af, at et par institutioner i kommunen er ved at eksperimentere med (dele af) en evidensbaseret metode og ledernes angivelser af, at stort set alle dagtilbud arbejder med evidensbaserede metoder.

De evidensbaserede metoder udstikker ikke alene den pædagogiske praksis. På forvaltningsniveauet i Ikast-Brand og Viborg Kommune fremstilles metoden som ét redskab ud af flere, den professionelle kan vælge at benytte sig af. En forestilling om, at evidensbaseringen rummer – og kræver - en pædagogiske dømmekraft bestående af en række faglige komponenter. I Herning Kommune ses i højere grad en forestilling om, at den evidensbaserede metode alene står som det faglige fundament, men så suppleres med pædagogens personlighed, der også vil være afgørende for relationen mellem pædagoger og børn. Lederne deler generelt opfattelsen af, at metoderne ikke gør det alene. Over 80 % erklærer sig således helt eller delvis enige i, at evidensbaseret pædagogik kan være en god faglig støtte, men at pædagogens egen dømmekraft altid skal være styrende. Der er også et flertal blandt lederne, der er enige i, at man som pædagog ikke skal lade sig styre af et program, når man arbejder med en evidensbaseret metode – men lade metoden fungere som inspiration. Lidt over en tredjedel mener, at evidensbaserede programmer bør følges fuldt ud for at være effektive.

Kommunerne har selv taget initiativet til at arbejde evidensbaseret, men beskriver det som en beslutning, der hænger fint sammen med ”den vej viden blæser”. Beslutningen om at arbejde med evidensbaserede metoder kan således kobles til ændrede offentlige styringsrationaler, kommunal - og kvalitetsreformer. Ikast-Brande og Herning Kommune indgår i et mangeårigt og veldefineret samarbejde med to andre kommuner og Servicestyrelsen med det formål at udvikle arbejdet med evidens indenfor børn og ungeområdet, hvorimod Viborg Kommune agerer solo. Fælles for alle tre kommuner er, at de køber adgang til de forskellige metoder og programmer. Også her indgår offentlige instanser som CEPRA og Servicestyrelsen/Socialstyrelsen som samarbejdspartnere og leverandører.

Ikast – Brande og Herning Kommune arbejder med den samme række evidensbaserede metoder som eksempelvis PALS, LP og DUÅ (Se bilag). Det kendetegner flere af disse metoder, at de har fokus på adfærdsregulering, dels i forhold til børn med adfærdsvanskeligheder eller begyndende adfærdsvanskeligheder, dels i forhold til alle børn. Metoderne beskriver bestemte procedure for socialt samvær og er kendetegnet ved at give mange konkrete anvisninger på, hvordan pædagogen skal handle i samspil med børnene. Arbejdet med nogle af disse metoder i SFO/ fritidshjem, men også i børnehaver og integrerede institutioner skyldes, at metoderne er implementerede i nogle af områdets folkeskole. I Viborg arbejdes med en evidensbaseret metode udelukkende rettet mod daginstitutioner. ECCERS skiller sig ud ved at være en metode til at evaluere den pædagogiske praksis ud fra nogle opstillede parametre for, hvad der kendetegner et godt læringsmiljø. Endvidere adskiller kommunens arbejde med ECCERS fra de andre kommuners arbejde med evidensbaserede metoder ved, at metoden i høj grad tilpasses den nuværende praksis. Der udvikles således en særlig udgave af ECCERS, modsat en fast manual eller et bestemt materiale den lokale praksis så tilpasses, som det er tilfældet i Ikast-Brande og Herning.

Dette understreger variationen i arbejdet med evidensbaserede metoder. Hvad evidensbegreb dækker, og hvad arbejdet indebærer, præsenteres vi således for mange forskellige forståelser af. Dette ses når vi sammenholder de tre kommuner, men også når vi sammenholder forståelserne i de enkelte kommuner. Fælles for forvaltningsniveauet er dog en entydig optimistisk tro på at arbejdet vil være kvalificerende for den pædagogiske praksis.

Hvordan de forskellige metoder benyttes og hvilken betydning metoderne har for praksis og den pædagogiske dømmekraft i seks institutioner er omdrejningspunktet i den 3. rapport om projektet ”Når evidens møder den pædagogiske praksis”.

Henvisninger

Litteratur:

Gillham, Bill (2005) *Research Interviewing. The range og techniques*. Maidenhead: Open University Press.

Jørgensen, Marianne Winther og Phillips, Louise (1999) *Diskursanalyse som teori og praksis*. Frederiksberg: Samfundslitteratur/Roskilde Universitetsforlag.

Riis, Ole (2005) *Samfundsvidenskab i praksis. Introduktion til anvendt metode*. København: Hans Reitzel.

Webster-Stratton, Carolyn (2006): *De utrolige år - En problemløsnings-Guide for forældre til børn mellem 3 og 8 år*. Frydenlund.

Øvrige udgivelser i forbindelse med dette projekt:

Buus, A.M., Grundahl T.H., Hamilton, S.D.P., Rasmussen, P., Thomsen, U.N., Wiberg, M. (2012 a.) *Når evidens møder den pædagogiske hverdag - Rapport 1*.

Buus, A.M., Grundahl T.H., Hamilton, S.D.P., Rasmussen, P., Thomsen, U.N., Wiberg, M. (2012 c.) *Når evidens møder den pædagogiske hverdag - Rapport 3*.

Dokumenter:

Ikast-Brande Kommune

Ikast-Brande Kommune: Børne- og Undervisningsudvalgets studietur til Portland og Seattle. Hentet 1. august 2011 på <http://www.ikast-brande.blogspot.com>.

Ikast-Brande Kommune: Børn og Unge. Hentet d. 1. august 2011 på: <http://www.ikast-brande.dk/site.aspx?MenuID=144&Langref=1&splashID=361&RoomID=142>

Ikast-Brande Kommune: Børne- og Unge politik. Hentet 1. august 2011 på: <http://bornepolitik.ikast-brande.dk/go.asp?LangRef=142>

Ikast-Brande Kommune: Familieprogrammer. Hentet d. 1. august 2011 på: <http://www.ikast-brande.dk/go.asp?RoomID=774&LangRef=139>

Ikast-Brande Kommune (2006): Vision 2012 - Børne- og ungepolitik for Ikast-Brande Kommune. Hentet d. 1. august 2011 på: http://www.ikast-brande.dk/dokumenter/bogen_boerne- og unge_politik.pdf

Ikast-Brande Kommune (2010): Vision 2016 - Børne- og ungepolitik for Ikast-Brande Kommune. Hentet d. 1. august 2011 på: http://www.ikast-brande.dk/dokumenter/ikast-brande_byraads_vision_2016.pdf

Servicestyrelsen: Program for Evidenskonference 2010. Hentet d. 1. august 2011 på: <http://www.servicestyrelsen.dk/filer/born-og-unge/evidensbaserede-programmer/evidenskonference-2010>

Herning Kommune

Fristedet: PALS. Fundet på Fristedets hjemmeside 24. august 2011 på <http://www.fristedet.herning.dk/>

Herning Kommune: Budget 2010-2013. Børne- og familieudvalget. Politisk Målsætning. Fundet på Herning Kommunes hjemmeside 24. august 2011: <http://www.herning.dk/Om%20Kommunen/Okonomi/~//media/Dokumenter/Om%20Kommunen/Okonomi/Budget%202010/Forside/Samlet%20budget.ashx>

Herning Kommune: Budget 2011 – 2014. Fundet på Herning Kommunes hjemmeside 24. august 2011: <http://www.herning.dk/Om%20Kommunen/Okonomi/Budget%202011/~//media/Dokumenter/Om%20Kommunen/Okonomi/Budget%202011/Forside/Samlet%20budget.ashx>

Herning Kommune: Evidenskoordinator i Børn og unge. Børne og familieudvalget. Referat fra mødet d. 20. juni. 2007. Fundet på Herning Kommunes hjemmeside 24. august 2011: <http://www.herning.dk/Om%20Kommunen/Byraad%20og%20udvalg/Udvalg/Boerne%20og%20Familieudvalget/Dagsordener%20og%20referater/~//media/Dokumenter/Om%20Kommunen/Byraad%20og%20udvalg/Udvalg/Boerne%20og%20Familieudvalget/BFU%202007/BFU%202006%202007%20Referat%20til%20nettet%20pdf.ashx>

Herning Kommune: Den Sammenhængende Børnepolitik. Fundet på Herning Kommunes hjemmeside 24. august 2011: <http://www.herning.dk/Om%20Kommunen/Politikker/Boern%20og%20unge%20politik.aspx>

Herning Kommune: Knæk Kurven: Fundet på Herning Kommunes hjemmeside 24. august 2011: <http://www.herning.dk/Om%20Kommunen/Okonomi/Budget%202011/Boern%20og%20Unge/Knaek%20kurven.aspx>

Herning Kommune: Kvalitetsrapport Herning Kommunes Folkeskoler 2008-2009: Fundet på Herning Kommunes hjemmeside 24. august 2011: <http://www.herning.dk/~//media/Dokumenter/Borger/Familie/Skole/Samlet%20kvalitetsrapport%202008%202009.ashx>

Viborg Kommune

Viborg kommune: Læreplaner: En vejledning til det pædagogiske personale i dagtilbud.
Fundet på Viborg Kommunes hjemmeside d. 5. september 2011.

<http://viborg.dk/db/Kommune.nsf/0/889F7B387908408AC12576BD0035C35D?OpenDocument>

Interviews

Ikast-Brande Kommune

Interview med specialkonsulent Barbara Palmer, Nørre Snede d. 23. april 2010.

Herning Kommune

Interview med Dagtilbudschef Pia Elgetti. Herning d. 27. april 2010.

Interview med Pædagogisk leder i Børn og Unge Afdelingen Britta Andersen. Herning d. 29. april 2010.

Viborg Kommune

Interview med projektkonsulent Mie Storgaard

Bilag: Beskrivelse af evidensbaserede metoder i Danmark

Følgende er en kort beskrivelse af en række evidensbaserede programmer, som vi vurderer, er udbredt i Danmark på nuværende tidspunkt, dvs 2011. En stor del af programmerne er koordineret af Servicestyrelsen (Socialstyrelsen 2012), og deres hjemmeside, www.servicestyrelsen.dk, er da også kilde til de følgende beskrivelser, med mindre andet er angivet. Nogle af disse metoder beskrives konsekvent som evidensbaserede, andre skiftevis som evidensbaserede og forskningsbaserede og en metode som eksempelvis Marte Meo optræder i nogle af Servicestyrelsen oversigter over evidensbaserede metoder men ikke i dem alle. For diskussioner af evidensbegrebets indhold og flertydighed henviser til projektet rapport 1 og 3.

Læringsmiljø og pædagogisk analyse (LP-modellen)

LP-modellen er udviklet i Norge af professor Thomas Nordahl fra Lærerhøgskolen i Hedmark. I Danmark er det University College Nordjylland der står for implementeringen, de skriver på deres hjemmeside, at 550 skoler og 100 dagtilbud arbejder med modellen i Danmark. (www.lp-modellen.dk)

Modellen er en pædagogisk analysemodel, der bygger på systemteori og forskning i hvordan læringsmiljø har betydning for social og faglig læring. Fokus er på: ” *at forstå de faktorer som udløser, påvirker og opretholder adfærds-, trivsels- og læringsproblemer i skolen*”. (www.lp-modellen.dk). Over længere tid skal der arbejdes systematisk med sammenhængen mellem elev og omgivelser samt lærer/pædagog's egen praksis i en kulturforændrende proces.

Der er lavet flere evalueringer i Norge, der peger på en positiv effekt af modellen. I Danmark er der bl.a. lavet følgende: Andersen, B.B.(2010): Skoler i udvikling. En undersøgelse af brugen af LP-modellen. - En kvalitativ analyse af 112 skolars implementering af LP-modellen. Dafolo.

Positiv Adfærd i Læring og Samspil (PALS)

PALS implementeres i Danmark primært i skoler og tilhørende SFO'er. PALS er ifølge Servicestyrelsens hjemmeside ’Baseret på PMT-O [Parent Management Training – Oregon]og en række af de udviklingsmodeller, der findes indenfor APBS (Association for Positive Behavior Support)’. PALS er udviklet ved det norske Atferdssenteret og den danske anvendelse af PALS bygger på den beskrivelse og dokumentation der findes på det norske Atferdssenter. På Servicestyrelsens hjemmeside står der, at beskrivelsen af PALS bygger på Atferdssenterets norske PALS-håndbog. PALS beskrives via 4 hoveddele, som omfatter 1) En systemdel, der omhandler den samlede kultur i den pædagogiske institution; 2) en praksisdel, som omhandler den praktiske udførelse; 3) en datadel som omhandler indhentning af information og kortlægning af problemadfærd samt 4) en resultatdel, der sammenfatter de foregående tre dele med henblik på fortsat udvikling og evaluering. I pjecen om PALS til

professionelle, som ligeledes findes på Servicestyrelsens hjemmeside, beskrives det, at der kan fokuseres på sociale kompetencer som f.eks. samarbejde, empati, ansvar, selvkontrol og selvhævdelse. PALS må overordnet beskrives som en behavioristisk inspireret metode, hvor vægten er lagt på indøvning af sociale kompetencer ved brug af en række redskaber med lokale varianter, som tydeliggør konsekvenserne af børnenes handlinger. Af teoretikere nævnes også i pjecen Bronfenbrenners socialøkologiske tænkning, Pattersons læringsteori om social interaktion, Bandura's sociale læringsteori og Vygotsky's sociokulturelle læringssyn. Der er en evaluering af PALS i gang i Norge i form af en longitudinal undersøgelse. Data vil her blive tilvejebragt via elektroniske spørgeskema, som skal besvares af relevante informanter. Resultatet af denne vil ifølge Atferdssenterets hjemmeside foreligge i 2012.

Early Childhood Environment Rating Scale – revised) (ECERS (-r))

ECERS er oprindeligt udarbejdet i USA af Thelma Harms Og Richard Clifford. Senere er ECERS blandt andet videreudviklet i Sverige af professor Sonja Sheridan, Göteborgs Universitet. På baggrund af dette har CEPRA, Ålborg universitet, tilpasset ECERS til danske forhold. Kilderne til information om ECERS baserer sig på deres hjemmeside.

http://www.ucn.dk/Forside/Videncentre_og_udvikling/Videncenter_for_evaluering_i_praksis_-_CEPRA.aspx

ECERS består af et værktøj til selvevaluering på et forskningsbaseret vidensgrundlag og retter opmærksomheden mod evaluering af kvaliteten af den pædagogiske praksis. I den oprindelige udgave af ECERS er der derfor indbygget en forståelse af, hvad kvalitet i læringsmiljøet er for en størrelse. Denne kvalitetsforståelse kan aflæses i en række kriterier for vurdering af pædagogisk praksis. Kriterierne bygger på en kvalitetsforståelse, som indkredser kvalitet ud fra fire dimensioner: 1) *Den strukturelle dimension* 2) *Den dimension der vedrører pædagogens holdning* 3) *Den dimension der vedrører processerne* 4) *Den dimension der vedrører interaktionerne.*

Den danske udgave af ECERS er stærkt inspireret af systemisk teori. Det er iagttagelsen og refleksionen over iagttagelsen, der bliver centrale sammen, samt de bevægelser, der sættes i gang, når institutionerne påbegynder evalueringsprocessen. Et forløb som dette, består af en række iagttagelser, som gøres til genstand for refleksion og fornyet handling. Sammenfattende er antagelsen således, at ECERS hjælper institutionerne til at definere deres egen kvalitets og vurderingsforståelse og sætter gang i en evaluerings- og udviklingsproces, som opbygger et sprog om kvalitet og pædagogisk praksis.

Det har ikke været muligt at finde dokumenteret effekt af den danske udgave af ECERS.

Forældreprogrammer

Socialstyrelsen administrerer og koordinerer en række evidensbaserede forældreprogrammer. Styrelsen administrerer bl.a. de 35 mio. kr., der blev afsat af regeringen på finansloven i 2004 til udvikling og dokumentation af programmerne. Forældreprogrammerne retter sig mod et samspil mellem familie, dagtilbud og/eller skole. Forældreprogrammerne er blandt andet beskrevet i et inspirationskatalog, der blev udgivet af Socialstyrelsen (den daværende Servicestyrelsen) i april 2011. I kataloget beskrives 18 evidensbaserede forældreprogrammer. Den daværende socialminister Benedikte Kiær skriver i indledningen til kataloget, om evidensbaseringen som fællesnævner for programmerne:

Fælles for indsatserne i kataloget er, at de er nogle af de første egentlige bud på sociale metoder, der på dokumenteret grundlag kan siges at have effekt. Det betyder, at vi med nogenlunde sikkerhed kan sige, at hvis vi tilbyder en familie en af indsatserne i kataloget, så ved vi, at det vil virke. (<http://www.servicestyrelsen.dk/born-og-unge/evidensbaserede-programmer/inspirationskatalog>)

Programmerne deles ind i tre kategorier. 1) Programmer for tidlig indsats, hvor målgruppen er inden for normalområdet. Her er indsatsen målrettet forældre med brug for systematisk støtte i en periode. De forskellige indsatser i denne kategori samlet set, dækker over børn i alderen fra 0-13 år. 2) Specifik indsats, målrettet forældre der udviser risikoadfærd og børn/unge med specifikke problemstillinger. Her er aldersgruppen samlet set 0-18 år. 3) Denne gruppe af indsatser betegnes som behandling og indgribende intervention, hvor der dækkes over målgrupper af børn mellem 0 og 18 år.

Nedenstående er en kort beskrivelse af nogle af de forældreprogrammer, der berører arbejdet i dagtilbud. Beskrivelsen er lavet med udgangspunkt i Socialstyrelsens inspirationskatalog.

De utrolige år

De utrolige år er udviklet af professor Carolyn Webster-Stratton fra Washington University i Seattle. På baggrund af løbende dokumentation af effekter af metoden i USA er der udviklet forskellige programmer med fokus på samvær mellem børn og forældre samt børn og personale i skoler og børnehaver. Metoden er baseret på anvendt adfærdsanalyse, udviklingspsykologi, social læringsteori og viden om gruppeprocesser. Programmerne udføres i grupper, ledet af særligt uddannede gruppeledere, og der anvendes video, rollespil og forskellige feedbackformer med fokus på at fremme positivt samvær mellem voksne og børn. Børnene er udtaget til gruppen, på baggrund af pædagogers og læreres identifikation af forskellige adfærdsvanskeligheder hos barnet. Servicestyrelsen igangsatte metoden i Danmark i 2006, hvor et af programmerne var udvikling af Dinosaursskolen i Danmark. Servicestyrelsen henviser bl.a. til undersøgelser fra Syddansk Universitet, der viser tilfredshed fra forældregrupper, der har været involveret i programmet i en dansk kontekst.

Home Instruction for Parents of Preschool Youngsters (HIPPIY/HippHopp)

Hippy er oprindeligt udviklet i Jerusalem i perioden efter 1969, af det israelske National Council og Jewish Women Research Institute for Innovation in Education.

Indsatsen retter sig mod at udvikle forældres kompetencer til at støtte børns sociale og faglige udvikling i perioden op til deres skolestart. Familiene melder sig selv til programmet. En særlig uddannet, lokalt forankret koordinator støtter og instruerer en gruppe af hjemmevejledere, der hver besøger et antal familier hver anden uge. I hjemmet arbejdes med at følge op på forældrenes og barnets arbejde med en række producerede materialer der er skoleforberedende. Materialerne udgøres af bøger, kreative opgaver, opgaver og spil. Derudover mødes alle involverede forældre i en gruppe hver anden uge under ledelse af koordinatoren.

I Danmark kaldes programmet HippHopp, og der er foretaget enkelte tilpasninger til den danske kontekst. Materialet er ligeledes udviklet i en dansk kontekst i samarbejde med University College Lillebælt. Der gennemføres i øjeblikket virkningsevalueringer af programmet i Danmark.

International Child Development Program (ICDP)

ICDP er udviklet i Norge og er i dag udbredt i adskillige lande. Det er et forebyggelsesprogram, der retter sig mod at udbygge sociale kompetencer hos børns omsorgspersoner, og sigtet er at forhindre omsorgssvigt og misbrug af børn.

Fokus i programmet er at arbejde med kommunikation mellem omsorgsperson og barn, hvor et af målene er, at der skal fokuseres på positive følelser og fælles oplevelser. Dette arbejde i institutioner og hjem koordineres og støttes af en række særligt uddannede facilitatorer og trænere.

Socialstyrelsen henviser til undersøgelser i bl.a. USA, Angola og Norge, der viser at ICDP har en positiv effekt på forholdet mellem omsorgsperson og barn.

Marte Meo

Marte Meo stammer fra Holland og er i dag implementeret i over 20 forskellige lande og indenfor mange professioner. Metoden er fokuseret på udviklingsstøttende kommunikation. Med baggrund i videooptagelser fra hverdagssituationer laves analyser med henblik på at udvikle den udviklingsstøttende kommunikation. Analyserne foretages på møder med tilstedeværelse af uddannede personer med certificering i metoden.

Med hensyn til effekt henvises på socialstyrelsens hjemmeside til unavngivne lokale kvalitative evalueringer, et navngivet masterprojekt samt Marte Meo foreningen i Danmark.

Litteratur

www.servicestyrelsen.dk lokaliseret 15.01.2012

Servicestyrelsen(2011): Inspirationskatalog om Forældreprogrammer – 18 evidensbaserede indsatser til familiebehandling. <http://www.servicestyrelsen.dk/born-og-unge/evidensbaserede-programmer/inspirationskatalog>, lokaliseret d. 10.01.2012 -

Om LP-modellen: <http://www.lp-modellen.dk/>, lokaliseret d. 22.01.2012

Om ECERS:

http://www.ucn.dk/Forside/Videncentre_og_udvikling/Videncenter_for_evaluering_i_praksis-CEPRA.aspx lokaliseret d. 01.02.2012